

**KADINA KARŞI ŞİDDETE MÜCADELE:
YASALAR, POLİTİKALAR,
UYGULAMALAR**

**İzleme Raporu
Mor atı Kadın Sığınağı Vakfı
(NİSAN 2010-ARALIK 2011)**

Bu rapor, Mor Çatı, VAKAD ve İzmir Kadın Dayanışma Derneği'nin 15 Mart 2010-15 Şubat 2012 tarihleri arasında Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu'nun finansal katkısı ile yürüttüğü "Eviçi şiddeti önlemek için köprüler kurmak" projesi kapsamında hazırlandı. Proje, panel, atölye çalışması gibi bir dizi etkinliği, bülten, kitapçık gibi yayın faaliyetlerini kapsıyor, ayrıca dayanışma merkezi ve sığınanın sürdürülebilmesine olanak yaratıyordu.

Proje süresince Mor Çatı yaklaşık 850 kadınla dayanışma kurdu. Bunlar arasından 62 kadın ve çocuk ise sığınakta kaldılar. İzleme Raporu da kadınlarla yaptığımız genellikle birden çok görüşmeye dayanıyor. 16 kadının öyküsünü kadına karşı şiddetle mücadelede karşımıza çıkan sorunları çeşitli açılardan ortaya koyması nedeniyle bu rapora aldık. Erkek şiddetine karşın ayakta kalan kadınların tanıklıklarını Mor Çatı bünyesinde kayıt altına alabilmek, karşılaşılan zorlukların, engellerin ve ihtiyaçların görünür hale gelmesini sağlamak için uzun süredir çaba harcıyoruz. Son yıllarda bu konuda daha fazla yol aldığımızı söyleyebiliriz.

Bu rapor tam da aile içi şiddetle mücadelede yeni bir yasa gündemde iken yayınlanmakta. İzleme Raporu'nda dikkat çekmeye çalıştığımız kadınların yasal haklarını kullanırken karşılaştıkları engellerin yasal düzenlemelerde dikkate alınmasını, yaşanan sorunların "yalnızca uygulama hatası" olarak görülmemesini, kadınları güçlendirecek önlemler alınmasını, kamu kaynaklarının kadınlardan yana kullanılmasını, kadına karşı şiddetle mücadelenin cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmaya yönelik adımlarla birlikte ele alınmasını bekliyoruz.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

Kadınlara Yönelik Şiddet Konusundaki Uluslararası Standartlar ve Kadına Yönelik Şiddetin İzlenmesi

GÖKÇEÇİÇEK AYATA

İstanbul Bilgi Üniversitesi

İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'na (Mor Çatı) ulaşabilen kadınların hikâyelerini içeren bu kitap, Mor Çatı'ya ulaşmanın kadınlar açısından ne kadar önemli olduğunu bununla birlikte tek başına yeterli olamadığını ortaya koyan bir çalışma. İnsan hakları alanında çalışan tüm kamu kurumları ve sivil toplum örgütleri gibi kadın örgütleri açısından da kendilerine ulaşan vakaların sistematik şekilde kaydını tutmak ve takibini yapmak, bu vakalara dayanarak uygulamadaki sorunları ortaya koymak ve çözüm önerileri sunmak fiili durumun tespiti dolayısıyla insan hakları ihlalleri ile mücadelede büyük önem taşımaktadır. Bu kitap, yıllardır kadına yönelik şiddetle mücadele eden Mor Çatı'nın kadına yönelik şiddet vakalarının izlenmesi ve bu vakalara ilişkin tanıklığının kamuoyuyla paylaşılması konusuna verdiği önemi göstermektedir. Aynı zamanda gerçek olayların kamuoyuyla paylaşılması dışında bu olaylardaki hak ihlallerinin tespitine de olanak sağlamaktadır. Şüphesiz kitaptaki vakaları hak ihlalleri açısından değerlendirirken sadece ulusal mevzuatın göz önüne alınması kısıtlı ve eksik bir yorum ortaya çıkaracaktır. Bu konudaki uluslararası standartlar ışığında bir değerlendirme yapmak hem kitabın hazırlanış amacına hem de Türkiye'nin taraf olduğu insan hakları sözleşmelerine ilişkin yükümlülüklerinin ulusal mevzuatı da doğrudan etkilediği gerçeğine daha uygun bir tercih olacaktır.¹

Uluslararası Standartlar

Kadına yönelik şiddet, kadınların toplumsal ve ekonomik hayata katılmalarının önüne geçen, bedensel veya ruhsal pek çok sağlık sorunu yaşamalarına, sakat kalmalarına veya yaşamlarını yitirmelerine yol açan, uluslararası hukuk ve insan hakları sözleşmeleri bağlamındaki insan hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını ciddi anlamda zedeleyen veya imkansız hale getiren, cinsiyete dayalı bir ayrımcılık şeklidir. Uluslararası ve bölgesel nitelikteki insan hakları belgelerinin pek çoğunda kadına yönelik şiddetle ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Bu belgelerin başlıcaları şunlardır:

- Birleşmiş Milletler Şartı²
- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB)³
- Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme (IAOKS)⁴
- Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (MSHS)⁵
- Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (ESKHS)⁶
- Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge⁷
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)⁸
- Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi'nin (CEDAW Komitesi kadına yönelik) şiddet konulu 12 ve 19 No'lu genel tavsiyeleri
- İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi⁹
- Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge¹⁰

- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS)¹¹
- Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme¹²
- Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme¹³
- Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü¹⁴
- İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi-AİHS)¹⁵
- Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine ve Bunlarla Mücadele Edilmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)¹⁶
- Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Amerikan Devletleri Sözleşmesi (Belém do Pará Sözleşmesi)¹⁷
- Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı'na Ek Afrika Kadın Hakları Protokolü¹⁸

Bu belgelerin bir kısmı açık şekilde kadına yönelik şiddete dair düzenlemeler içerirken bir kısmı cinsiyete dayalı ayrımcılık yasağı ve kadın erkek eşitliğine ilişkin düzenlemeler içermekte, bir kısmı ise temel metinler olmaları itibarıyla kadına yönelik şiddet konusunda yol gösterme, uygulanabilme niteliği taşımaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bir ayrımcılık şekli olduğu düşünüldüğünde ayrımcılık yasağına ilişkin düzenlemeler doğrudan olmasa da kadına yönelik şiddet konusunu ilgilendirmektedir. Özellikle cinsiyete dayalı ayrımcılık yasağını düzenleyen metinlerde kadına yönelik şiddet ile ayrımcılığın yakın ilişkisi ortaya çıkmaktadır.¹⁹

Birleşmiş Milletler Şartı'nın önsözünde kadın erkek eşitliğine yer verilmektedir. Şart'ın 1/3 maddesine göre ırk, cins, dil veya din farkı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve ana hürriyetlerine karşı saygıyı geliştirerek ve teşvik ederek milletlerarası işbirliğini gerçekleştirmek Birleşmiş Milletler'in (BM) amaçları arasında yer almaktadır. Ayrıca Şart'ın 8, 13/b, 55/c ve 76/c maddelerinde cinsiyet farkı gözetmeksizin herkesin insan hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesini teşvik etmek ve bu hak ve özgürlüklerden faydalanılmasını kolaylaştırmak düzenlenmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde de Birleşmiş Milletler Şartı'na benzer şekilde kadına yönelik şiddete ilişkin açık bir düzenleme yer almamakta, Beyanname'nin önsözünde insanlık ailesinin bütün üyelerinin eşit ve devredilemez hakları olduğunun kabulünün özgürlüğün, adaletin ve dünya barışının temeli olduğuna ve kadın erkek eşitliğine değinilmektedir. Beyanname'de bütün insanların özgür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğduğu (madde 1), herkesin ayırım gözetilmeksizin Beyanname'de yer alan hak ve özgürlüklerden yararlanacağı (madde 2/1), her bireyin yaşama, özgürlük ve kişi güvenliği hakkı olduğu (madde 3), hiç kimsenin işkenceye, zalimane, gayriinsani, haysiyet kırıcı cezalara veya muamelelere tabi tutulamayacağı (madde 5), herkesin hukuk kişiliğinin tanınması (madde 6), kanun önünde eşitlik ve kanunun korumasından eşit şekilde yararlanma hakkı olduğu (madde 7) ve evlenmenin serbest ve tam rıza ile yapılabileceği (madde 16/2) düzenlenmiştir. Beyanname'de bu düzenlemeler dışında çalışma hakkı, eşit işe eşit ücret ilkesi, mülkiyet hakkı, sosyal güvenlik hakkı, eğitim hakkı gibi başkaca pek çok düzenleme yer almaktadır.

Şart'ta ve Beyanname'de yer alan eşitlik ilkesi, ayrımcılık yasağı, yaşama hakkı gibi düzenlemeler kadına yönelik şiddetle sıkı bağ içerisindedir. Çalışma hakkı, sosyal güvenlik hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı vb. düzenleyen maddeler ise kadına yönelik şiddetle mücadeleyi destekleyen ikincil maddelerdir. Kadınların şiddetsiz bir ortamda yaşayabilmeleri için adalete erişebilmeleri ve ekonomik olarak desteklenmeleri ciddi önem arz etmektedir. Yukarıda sayılan haklar tam da bu konuda kadınların ve bu alanda mücadele eden herkesin ve tüm kurumların elini güçlendirmektedir.

Birleşmiş Milletler Şartı'nda ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde kadına yönelik şiddetle ilgili açık bir düzenleme mevcut olmamakla birlikte, bu kadar stratejik ve öncü iki belgede kadın erkek eşitliğine ve cinsiyete dayalı ayrımcılığa yer verilmesi büyük önem taşımaktadır. Birleşmiş Milletler Şartı, II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya barışını güvence altına almak üzere kurulan Birleşmiş Milletler'in kurucu sözleşmesidir. Beyanname de Birleşmiş Milletler'in insan hakları ile ilgili kabul ettiği ilk uluslararası belgedir. Beyanname, temel insan hak ve özgürlüklerini kapsamayı hedeflediğinden tarihsel bir öneme sahiptir ve günümüz koşullarında

dahi güncelliğini korumaktadır. Beyanname, hukuksal açıdan bir yaptırım gücüne sahip değilse de bugüne kadar çok sayıda uluslararası sözleşmenin hazırlanmasına ve hakların hukuken tanınmasına ön ayak olmuştur. Bununla birlikte, bugün Beyanname'nin hükümlerinin büyük bölümünün örf ve adet hukuku haline gelerek bağlayıcılık kazandığı kabul edilmektedir.

Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge, İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) de tıpkı Şart ve Beyanname gibi açık şekilde kadına yönelik şiddete ilişkin herhangi bir düzenleme içermemektedir. Bu belgeler de eşitlik hakkı, cinsiyete dayalı ayrımcılık yasağı, yaşama hakkı, kanun önünde eşitlik, çalışma hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı gibi düzenlemelere yer vermektedir. Ayrıca sözleşmelerce oluşturulan sözleşme organlarının bir kısmının kadına yönelik şiddetle ilgili raporları, tavsiyeleri, yargısal ve yarı yargısal kararları bulunmaktadır.

Kadına yönelik şiddete ilişkin açık düzenlemeler içermeyen uluslararası sözleşme ve belgeler değerlendirilirken İnsan Hakları Hukukunun yaşayan ve gelişen bir yapı olduğu unutulmamalıdır. Değişen şartlar ve bakış açısı sözleşme organlarının ilgili sözleşmelerde yer alan hak ve özgürlüklere ilişkin yorumlarının, kararlarının sınırlarını genişletmektedir. Bu konudaki yakın tarihli ve önemli bir örnek olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) 2009 tarihli Opuz v. Türkiye Kararı verilebilir.²⁰ Mahkeme, ilk kez bu Kararında aile içi şiddeti, kadına yönelik ayrımcılığın bir türünü oluşturan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olarak kabul etmiş ve AİHS'nin ayrımcılık yasağını düzenleyen 14. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu Karar, hem AİHM'nin toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti ayrımcılık olarak kabul ettiği ilk kararı olması hem de Türkiye aleyhine aile içi şiddete dayalı ilk ihlal kararı olması nedeniyle büyük bir adımdır. Karar sadece Türkiye'yi değil Avrupa Konseyi'ne üye ve Sözleşme'ye taraf ülkelerin tümünü yani Türkiye dahil toplam 47 ülkeyi etkilemektedir.

Daha önce belirttiğimiz gibi kadına yönelik şiddeti konu alan, bu konuda açık düzenlemeler içeren insan hakları belgeleri de mevcuttur. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), Kadın Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü, Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Amerikan Devletleri Sözleşmesi (Belém do Pará Sözleşmesi), Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı'na Ek Afrika Kadın Hakları Protokolü ve Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine ve Bunlarla Mücadele Edilmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) kadına yönelik şiddete ilişkin düzenlemeler içermektedir.

Kadın yönelik şiddet kavramı, kız çocuklarını da kapsadığından Çocuk Haklarına Dair Sözleşme bu konuda dikkate alınması gereken sözleşmelerden birisidir. Sözleşme'nin 19. maddesine göre Taraf Devletler, çocuğun bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar. Bu tür koruyucu önlemler çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir. Kız çocukları da ilgilendiren bu düzenleme hem bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimal, ihmal ya da ihmalkâr muamele, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleyi yasaklamakta ve Taraf Devletlere önlem alma yükümlülüğü getirmekte hem de alınması gereken önlemlerin kapsamını belirlemektedir.

Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin giriş bölümünde ve 16. maddesinde kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddete değinilmektedir. Sözleşme'nin giriş bölümünde engelli kadınların ve kızların hem ev içinde hem de ev dışında şiddete uğramaya, yaralanmaya, ihmale ihmalkâr muameleye, kötü muameleye veya istismara karşı daha büyük bir risk altında oldukları belirtilmektedir. Sözleşme'nin "Sömürü, Şiddet veya İstismara Maruz Kalmama" başlıklı 16. maddesine göre; Taraf Devletler engellilerin ev içinde ve dışında sömürü, şiddet ve istismara maruz kalma, bu tutumların cinsiyete dayalı halleri dahil her biçiminden korunmaları için uygun

yasal, idari, sosyal, eğitsel ve diğer tüm tedbirleri alma yükümlülüğündedir. Bu eylemlerin mağduru olan engellilerin fiziksel, zihinsel ve psikolojik olarak tedavisi, rehabilitasyonu ve sosyal açıdan yeniden bütünleşmesini sağlayıcı uygun tüm tedbirler kişinin sağlığına, öz saygısına, onuruna, özerkliğine kavuşmasını sağlamalı ayrıca mağduru yaş ve cinsiyetiyle bağlantılı özel ihtiyaçlarını dikkate almalıdır. Taraf Devletler bu vakaların tespiti, soruşturulması ve gerekli hallerde kovuşturulmasını sağlamak için kadın ve çocuk merkezli yasa ve politikalar dahil etkili yasa ve politikaları yürürlüğe koymalıdır.

Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü'nün 6, 7 ve 8. maddeleri kadına yönelik şiddete ilişkin düzenlemeler içermektedir. Statü'nün soykırımı tanımlayan 6. maddesine göre grup içinde doğumu önlemeye yönelik tedbirler dayatmak da soykırım kapsamındadır. Statü'nün 7. maddesinde, sayılan diğer eylemlerle birlikte köleleştirme, tecavüz, cinsel kölelik, fuhuşa zorlama, zorla hamile bırakma, zorla kısırlaştırma veya benzer ağırlıktaki diğer cinsel şiddet şekilleri ile toplumsal cinsiyet temelindeki zulüm insanlığa karşı işlenen suçlar arasında sayılmaktadır. Aynı maddeye göre köleleştirme, bir kimse üzerinde sahiplik hakkı ile ilişkilendirilebilecek herhangi bir güç kullanılması anlamına gelir ve böyle bir gücün insan ticaretinde özellikle de kadın ve çocuk ticaretinde kullanılmasını kapsar. Savaş suçlarını düzenleyen 8. maddeye göre tecavüz, cinsel kölelik, fuhuşa zorlama, zorla hamile bırakma, zorla kısırlaştırma veya Cenevre Sözleşmeleri'nin de ağır ihlalini oluşturacak cinsel şiddet türlerinden herhangi birini gerçekleştirme savaş suçudur.

Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Amerikan Devletleri Sözleşmesi (Belém do Pará Sözleşmesi) ile Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı'na Ek Afrika Kadın Hakları Protokolü bölgesel sözleşmelerdir. Ancak özellikle Belém do Pará Sözleşmesi, bölgesel olmasına rağmen, kadına yönelik şiddete ilişkin spesifik bir sözleşme olduğundan çok önemlidir. Sözleşme'de kadına yönelik şiddet, kamusal veya özel alanda, kadınların ölümüne ya da fiziksel, cinsel veya psikolojik olarak zarar görmesine veya ıstırap çekmesine neden olan, cinsiyete dayalı her türlü eylem veya davranış olarak tanımlanmaktadır (madde 1). Protokol'de ise kadına yönelik şiddet; insan onuruna saygı hakkı (madde 3), kişinin yaşam, bütünlük ve güvenlik hakkı (madde 4), zararlı uygulamaların ortadan kaldırılması (madde 5), yaşlı kadınlara özel koruma (madde 22), engelli kadınlara özel koruma (madde 23) başlıklı düzenlemelerde fiziksel şiddet, kadın sünneti, cinsel şiddet ve kadın ticareti gibi farklı boyutlarıyla ele alınmaktadır.

Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine ve Bunlarla Mücadele Edilmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) de bölgesel nitelikli sözleşmelerden biridir. Bu Sözleşme de tıpkı Belém do Pará Sözleşmesi gibi özel olarak kadına yönelik şiddet konusunda hazırlanmıştır. Sözleşme'deki kadına yönelik şiddet tanımı, 1993 tarihli Kadın Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge ile hemen hemen aynıdır. Sözleşme'ye göre kadına yönelik şiddet ister kamusal ister özel hayatta meydana gelsin, tehdit etme, zorlama veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya acı verme sonucu doğuran veya bu sonucu doğurması muhtemel olan cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemi anlamına gelir, aynı zamanda kadına yönelik ayrımcılığın bir biçimi ve insan hakları ihlali olarak kabul edilir.

Oldukça ayrıntılı düzenlemeler içeren ve 81 maddeden oluşan Sözleşme'de kadınların şiddetten uzak yaşama hakkı, ayrımcılık yasağı, toplumsal cinsiyete duyarlı ve bütüncül politikalar kabul etme ve uygulama yükümlülüğü, uzmanların eğitimi, mağdurlara anladıkları dilde ve zamanında bilgi verme yükümlülüğü, bireysel ve toplu şikayetleri güvence altına alma, sığınaklar, telefonla yardım hattı, cinsel suç mağdurlarına ve çocuk tanıklara yönelik destek programları, zorla evlendirme, musallat olma, kadın sünneti, suçların sözde "namus" adına işlenen cinayetler gibi kabul edilemez gerekçeleri, arabulucuk vb. alternatif uyuşmazlık çözümlerinin kadına yönelik şiddet vakalarında uygulanması yasağı, acil durumlarda uzaklaştırma kararı verilmesi, adli yardım gibi pek çok konu ele alınmaktadır. Avrupa Konseyi sözleşmelerinden biri olan İstanbul Sözleşmesi, Türkiye tarafından imzalanmış ancak onay süreci henüz tamamlanmamıştır. 12 Aralık 2011 tarihi itibarıyla Sözleşme uluslararası hukuka göre de henüz yürürlüğe girmemiştir.

Kadın Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge özel olarak kadına yönelik şiddeti düzenleyen belgelerden bir diğeridir. Bildirge, 20 Aralık 1993 tarihinde oylamaya başvurulmaksızın Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Bildirge, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'nin (CEDAW) etkin olarak uygulanmasının kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine katkıda bulunacağından hareket edilerek bu sürecin güçlendirileceği ve tamamlanacağı kabulüyle hazırlanmıştır. Bildirge'nin başlangıç bölümünde kadınlara yönelik şiddetin, kadınların haklarının ve temel özgürlüklerinin

ihlalini oluşturduğu, bu hak ve özgürlüklerini kullanmalarını zedelediği veya geçersiz kıldığı belirtilmektedir. Bildirge'ye göre kadınlara yönelik şiddet, erkekler ve kadınlar arasında tarihten gelen eşitsiz güç ilişkisinin bir tezahürü ve kadınları erkeklerle karşılaştırıldığında ikincil konuma zorlayan can alıcı sosyal mekanizmalardan biridir. Azınlık gruplarına mensup kadınlar, yerli topluluklara mensup kadınlar, mülteci kadınlar, göçmen kadınlar, kırsal veya merkezden uzak topluluklarda yaşayan kadınlar, muhtaç kadınlar, kurumlardaki veya gözlem altındaki kadınlar, kız çocuklar, engelli kadınlar, yaşlı kadınlar ve silahlı çatışma durumlarındaki kadınlar gibi bazı kadın gruplarının şiddete özellikle maruz kalma riski altında buldukları Bildirge'nin başlangıç bölümünde yer alan tespitlerden bir başkasıdır.

Bildirge'nin 2. maddesinde kadınlara yönelik şiddetin, sayılanlarla sınırlı olmaksızın şunları içerir biçimde anlaşılması gerektiği düzenlenmiştir: Dayak ve hırpalama, ev halkına dahil olan kız çocuklarının cinsel suistimali, drahoma²¹ bağlantılı şiddet, evlilik içi tecavüz, kadın cinsel organını sakatlama veya kadına zarar veren diğer geleneksel uygulamalar, eş haricinde (ev halkına dahil) kişilerce uygulanan şiddet, sömürüyle bağlantılı şiddet dahil olmak üzere aile içinde meydana gelen fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddet; tecavüz, cinsel suistimal, iş yerinde, eğitim kurumlarında veya diğer yerlerde meydana gelen cinsel taciz ve sindirme, kadın ticareti ve fahişeliğe zorlama dahil olmak üzere genel olarak toplum içinde meydana gelen şiddet; nerede olursa olsun devlet tarafından işlenen veya göz yumulan fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddet. Bildirge'nin 3. maddesinde düzenlendiği üzere kadınların siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya herhangi başka bir alanda tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden eşit olarak yararlanma ve bunların eşit koruması altında olma hakları vardır. Bu haklar diğerlerinin yanı sıra şunları kapsar: Yaşama hakkı, eşitlik hakkı, özgürlük ve kişi güvenliği hakkı, kanun önünde eşitlik hakkı, tüm ayrımcılık biçimlerinden azade olma hakkı, ulaşılabilecek en yüksek fiziksel ve ruhsal sağlık standardı hakkı, adil ve elverişli çalışma koşulları hakkı, işkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye veya cezalandırmaya maruz bırakılmama hakkı.

Görüldüğü gibi kadınlara karşı şiddet konulu uluslararası pek çok belge mevcuttur. İçerikleri benzer olmakla birlikte sözleşme, bildirge, Genel Kurul kararı, genel tavsiye, rapor gibi farklı nitelikleri, hazırlanış ve kabul edilmiş biçimleri, etki alanları ve usulleri olan bu belgelerden kadının insan hakları açısından en önemli olanı Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'dir (CEDAW). Sözleşme'de kadına yönelik şiddeti açıkça düzenleyen özel bir madde mevcut değildir. Ancak süreç içerisinde Komite, bu eksikliği ortadan kaldırmak için konu hakkında Genel Tavsiyeler kabul etmiştir.

Sözleşme'nin 1. maddesine göre; kadınlara karşı ayırım deyimi kadınların, medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya diğer sahalardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, bunların kadınlar tarafından kullanılmasını ve kadınların bunlardan yararlanmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir. Sözleşme'ye Taraf Devletler kadınlara karşı ayrımcılığın her biçimini yasaklayıp, her türlü vasıtayla ve hiç vakit kaybetmeden kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etme politikası izlemeyi kabul ederler (madde 2). Taraf Devletlerin bu bağlamdaki taahhütleri arasında; kadın-erkek eşitliği prensibini içselleştirmek, yasalar ve diğer uygun vasıtalarla bu prensibin pratik olarak uygulanmasını sağlamak, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı yasaklayan ve yaptırımlar getiren gerekli mevzuatı çıkarmak ve diğer tedbirleri almak, kadınların haklarını erkeklerle eşit bir biçimde koruyacak hukuki mekanizmalar kurmak ve yetkili ulusal yargı yerleri ile diğer kamu kurumları vasıtasıyla her hangi bir ayrımcılık karşısında kadınların etkili bir biçimde korunmasını sağlamak, kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan mevcut yasaları, hukuki düzenlemeleri, gelenekleri ve uygulamaları değiştirmek veya kaldırmak için gerekli her türlü tedbiri almak ve kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan bütün ulusal ceza hükümlerini kaldırmak da yer almaktadır.

Ayrıca Taraf Devletler, kadınların tam olarak gelişmelerini ve ilerlemelerini sağlamak üzere, erkeklerle eşitlik temeline dayanan insan haklarını ve temel özgürlüklerini güvence altına almak ve kullanmalarını sağlamak amacıyla, mevzuat çıkarmak da dâhil her alanda ve özellikle siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda gerekli her türlü tedbiri almakla da yükümlüdürler (madde 3). Sözleşme'nin 3. maddesi, Taraf Devletlerin kadınların gelişmelerini ve ilerlemelerini sağlamak için gerekli ve etkin adımları atmaması halinde kadınların CEDAW ve diğer insan hakları sözleşmelerince güvence altına alınmış olan haklarını tam olarak kullanmalarının mümkün olmadığını ifade etmektedir.

Sözleşme'nin 4/1. maddesinde Taraf Devletlerin erkekler ve kadınlar arasındaki fiili (de facto) eşitliğin gerçekleşmesini hızlandırmak için geçici özel önlemler alabilecekleri, bunların ayrımcılık şeklinde mütalaa

edilemeyeceği düzenlenmiştir. Kadınları güçlendirmeye yönelik önlemler, madde kapsamında değerlendirilebilecek ve ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil etmeyecektir.

Toplam 30 maddeden oluşan Sözleşme'nin ilk 16 maddesi maddi hükümler olarak adlandırılmaktadır. Sözleşme'de yukarıda belirtilenler dışında; sosyal ve kültürel kalıpların değiştirilmesi (madde 5), kadın ticareti ve fahişeliğin istismarının her şekliyle önlenmesi (madde 6), ulusal düzeyde siyasal ve kamusal hayata katılımında eşitlik (madde 7), uluslararası düzeyde siyasal ve kamusal hayata katılımında eşitlik (madde 8), vatandaşlık yasalarında eşitlik (madde 9), eğitim eşitliği (madde 10), istihdam ve çalışma haklarında eşitlik (madde 11), sağlık hizmetlerine erişimde eşitlik (madde 12), mali durum ve sosyal güvenlik (madde 13), kırsal alanda yaşayan kadınlar (madde 14), hukuki meselelerde eşitlik (madde 15) ve Aile Hukukunda eşitlik (madde 16) konuları da düzenlenmektedir.

CEDAW Komitesi'nin, Sözleşme'de kadına yönelik şiddete dair özel bir düzenleme olmamasından yola çıkarak yayınladığı iki tavsiye kararı mevcuttur. Komite, ilk olarak 1989 yılında kadına yönelik şiddete ilişkin Genel Tavsiye No.12'yi kaleme almışsa da bu Tavsiye asıl olarak Taraf Devlet raporlarının şiddet ve şiddetle mücadelede alınan önlemler hakkında bilgi içermesi gerekliliğiyle ilgilidir. Oysa Genel Tavsiye No.19 kadına yönelik şiddet konusunu oldukça ayrıntılı şekilde ele almaktadır.

Komite, Genel Tavsiye No.12'de Sözleşme'nin 2, 5, 11, 12 ve 16. maddelerinin, Taraf Devletleri, kadınları aile içinde, iş yerinde veya toplumsal hayatın başka herhangi bir alanında meydana gelen her türlü şiddetten korumak amacıyla hareket etmekle yükümlü kıldığını belirtmiş ve buna bağlı olarak Taraf Devletlerin periyodik raporlarında kadınlara karşı her türlü şiddet olayına karşı korumak için çıkartmış oldukları yürürlükteki mevzuata, şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla aldıkları diğer tedbirlere ve saldırı veya tacize uğramış kadınlara yönelik mevcut yardım hizmetlerine ilişkin bilgilerle kadınlara yönelik her türlü şiddet olayına ve şiddet mağduru kadınlara ilişkin istatistik verileri yer vermelerini tavsiye etmiştir (8. Oturum, 1989).²²

Genel Tavsiye No.19'da Sözleşme'nin 1. maddesinde yer alan ayrımcılık tanımının kadınlara kadın olduğu için yöneltilen veya kadınlara orantısız şekilde etkileyen toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti de içerdiği ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin Sözleşme'nin belirli hükümlerinin açıkça şiddetten söz edip etmediğine bakılmaksızın söz konusu hükümleri ihlal edebileceği ifadesi yer almaktadır (11. Oturum, 1992).²³ Genel Tavsiye'de aile içi şiddet ve istismar, zorla evlendirme, çeyiz cinayetleri,²⁴ asitle saldırı ve kadın sünneti gibi zorlama ve şiddet içeren uygulamaların yaygın şekilde sürdüğü belirtilmektedir. Tavsiye'nin 13. paragrafında ev içi şiddetin tüm toplumlarda yaygın olduğu ve aile ilişkileri içerisindeki her yaşta kadının dayak, tecavüz, diğer cinsel saldırı biçimleri, ruhsal ve diğer şiddet biçimlerine maruz kaldığı, ekonomik özgürlükten yoksunluğun kadınların bu şiddet döngüsünden çıkmalarını engellediği ve nihai olarak kadınların kamusal yaşama katılmalarının önüne geçtiği tespiti yer almaktadır.

Komite, Sözleşme'nin kamu otoritelerince gerçekleştirilen şiddeti de kapsadığını ancak Sözleşme kapsamında ayrımcılığın hükümetler tarafından ya da onlar adına gerçekleştirilen eylemlerle sınırlı olmadığını vurgulamaktadır. Komite, Sözleşme'nin tam anlamıyla uygulanabilmesi için Taraf Devletlere gerek kamu gerek özel kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsun toplumsal cinsiyet temelli şiddetin tüm biçimlerini ortadan kaldırmaya yönelik uygun ve etkili tedbirleri almaları yönünde tavsiyede bulunmaktadır.

Ayrıca, Komite Taraf Devletlere şiddet mağdurları için destekleyici hizmetler sağlanması, şiddetle mücadele için alınan tedbirlerin etki düzeylerinin ölçülmesine yönelik istatistik tutulması, adli personele, kanun uygulayıcılara ve diğer kamu çalışanlarına yönelik toplumsal cinsiyete duyarlı eğitimler verilmesi, etkili başvuru yolları ve tazminat da dahil etkili giderimler sağlanması yönünde de tavsiyede bulunmaktadır. Genel Tavsiyeye göre aile içi şiddeti ortadan kaldırmaya yönelik Taraf Devletlerce alınacak tedbirler arasında yer alması gereken tedbirler şunlardır: Ev içi şiddet vakalarında cezai müeyyide ve hukuki giderim, kadın cinayetlerinde namusa dayalı savunma imkanının yasalardan çıkarılması, ev içi şiddet mağdurları için sığınak ve danışma hizmetleri, hem fail hem mağdur için rehabilitasyon programları, ensest ve cinsel istismar vakalarında aileler için destek hizmetleri.

Sözleşme'nin amacı ve Komite'nin Genel Tavsiyeleri göstermektedir ki Sözleşme'de kadına yönelik şiddetin tanımı yapılmamış ve bu konuda özel bir maddeye yer verilmemiş olsa da Taraf Devletler kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırma ve bunu gerçekleştirmek için gereken tüm tedbirleri alma yükümlülüğü altındadırlar.

Kadına Yönelik Şiddetin İzlenmesi ve Belgelenmesi

Son yıllarda yapılan araştırmalar, Türkiye’de aile içinde kadına karşı gerçekleşen şiddet vakalarının oldukça fazla olduğunu göstermektedir. Hayatı boyunca eşinden en az bir kez fiziksel şiddet görmüş kadınların oranı Türkiye örneğinde %35, Doğu örneğinde ise %40’tır.²⁵ 2008 yılında yapılan bir başka araştırmaya göre Türkiye genelinde, yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların oranı %39.3 iken cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı %15.3’tür. Aynı araştırmada, yaşanan şiddet sonucu resmi kurum veya sivil toplum kuruluşlarına başvuru oranlarına ilişkin soruya kadınların %91.8’i hiçbir yere başvurmadıkları şeklinde yanıt vermiştir.²⁶ Oranlar kadınların büyük bölümünün şiddete maruz kaldığını ancak yasal koruma mekanizmalarını bilmediklerini, biliyorlarsa da yaralan(a)madıklarını ortaya koymaktadır.

1998 yılından itibaren yürürlükte olan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik gerekli ve önemli bir düzenleme olmakla birlikte yetersizdir. Gerek lafzından gerek uygulamasından kaynaklanan problemler nedeniyle kadınlara şiddetten koru(ya)mamaktadır. 4320 sayılı Kanun, kadına yönelik şiddeti önleme ve ortadan kaldırma amacıyla ve CEDAW’a, CEDAW Komitesi’nin tavsiyelerine ve ilgili diğer insan hakları belgelerine uygun olarak düzenlenmeli ya da yeni bir Kanun çıkarılmalıdır ki bu konuda hem Hükümet’in hem de kadın örgütlerinin çalışmaları sürmektedir.²⁷ Ancak unutulmamalıdır ki bu konuda yürürlüğe girecek kanunun sadece lafzıyla uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi Türkiye’nin özellikle CEDAW’dan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirdiği anlamına gelmeyecektir. Örneğin kadınlar şiddete karşı koruma emrini düzenleyen bir kanun olduğunu bilmedikçe veya bilmelerine rağmen bu yola başvurmadıkça kanunun amacına ulaştığından bahsedilemez, kanun aynı zamanda etkin ve etkili bir başvuru yolu olmalıdır.

Türkiye, CEDAW gereği, Komite’nin Genel Tavsiye No.19’da da belirttiği üzere, Sözleşme’nin tam anlamıyla uygulanabilmesi için gerek kamu gerek özel kişi tarafından gerçekleştirilmiş olsun toplumsal cinsiyet temelli şiddetin tüm biçimlerini ortadan kaldırmaya yönelik uygun ve etkili tedbirleri almakla yükümlüdür. Ayrıca şiddet eylemlerinin yol açtığı hak ihlallerini önleme veya soruşturma ve cezalandırmada gereken özeni gösterme ve mağdurun uğradığı zararın giderilmesi için harekete geçme yükümlülüğü altındadır.

Türkiye’nin CEDAW Komitesi’ne bugüne dek sunmuş olduğu dört rapor sırasıyla 1990, 1997, 2005 ve 2010 yıllarında Komite tarafından ele alınmıştır.²⁸ Bu raporlara ilişkin sonuç gözlemlerinde, Türkiye’de son yıllarda gerçekleşen yasal değişiklikler takdirle karşılanmakla birlikte kadına yönelik şiddetin yaygınlığı, bu konuda yeterli ve sistematik istatistik tutuluyor olmaması, yasal değişikliklerin uygulamaya yeterince yansımaması gibi konuların ciddi kaygı uyandırdığı belirtilmektedir. Komite, Türkiye’nin son raporuna ilişkin olarak kadına yönelik şiddetle ilgili daha kapsamlı önlemler almaya öncelik verilmesini tavsiye etmiştir. Bunun yanında Komite Türkiye’den, kadına yönelik şiddet konusunda alınan önlemlere ilişkin iki yıl içerisinde yazılı bilgi sunmasını talep etmiştir.

Sözleşme’ye ek ihtiyari protokol ile Komite’ye bireysel başvuru yapılmasının yolu açılmıştır. Ek İhtiyari Protokol 1999 yılında kabul edilmiş, Türkiye Protokol’e²⁹ 2002 yılında taraf olmuştur. 2000 yılında yürürlüğe giren İhtiyari Protokol’de tanınan bireysel başvuru hakkı sonucunda tazminata hükmedilemez, ancak taraf devlete ihlali nasıl giderebileceği yönünde tavsiyelerde bulunulur. Türkiye Sözleşme’ye ve Ek İhtiyari Protokol’e taraf olduğundan kadına yönelik şiddet konusunda Komite’ye bireysel başvuru gerçekleştirilebilmektedir.

Kadın örgütleri gerek gölge raporlar hazırlayarak gerek Komite’nin genel tavsiyelerinin ve ülke raporlarına ilişkin sonuç gözlemlerinin takibini yaparak gerekse bireysel başvuruları destekleyerek Sözleşme’nin daha etkili şekilde uygulanmasına destek olmaktadır. Kadına yönelik şiddetin izlenmesi ve belgelenmesi bu anlamda büyük önem taşımaktadır.

İzleme ve belgeleme, sistemli şekilde bilgi toplama, toplanan bilgilerin doğruluğunu çeşitli araçlarla test etme ve bu bilgileri savunu faaliyetlerinde kullanılabilir hale getirmeyi ifade eder.³⁰ İzleme ve belgeleme gerçekleştirilirken dikkate alınması gereken ilk konu savunu faaliyetinin amacıdır. Bu amaca uygun olarak izleme ve belgelemenin kişi, yer, zaman ve konu bakımından kapsamı belirlenmelidir.³¹ Bu kitap da kadına yönelik şiddete dair Mor Çatı tarafından gerçekleştirilen bir izleme faaliyetinin sonucudur. Kadına yönelik şiddet bakımından durumun ne olduğu veya ne yönde değiştiği tespit edilmeye çalışılmış yani durum izlemesi yapılmış ve bu kitapla raporlaştırılmıştır.

Mor Çatı’nın gerçekleştirdiği izleme faaliyeti, anlatılar üzerinden şiddet mağduru kadınların yaşadıkları sorunları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Kitapta yer alan anlatılar dikkate alındığında şiddete maruz kalmış kadınların yaşadıkları sorunlar şu temel başlıklar altında toplanabilir:

Kolluk kuvvetlerinin, sağlık çalışanlarının, hâkim, savcı ve avukatların, sosyal hizmet uzmanlarının, öğretmenlerin ve meslekleri itibarıyla görevleri arasında kadına yönelik şiddet ile mücadele etme gerekliliği bulunan diğer tüm grupların konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması ve gene aynı grupların genel olarak kadını yok sayan erkeği koruyan bakış açısını ısrarla muhafaza etmeleri;

- Kadına yönelik şiddetin kurumsal değil bireysel çabalarla önlenmeye çalışılması;
- Kadınların büyük bölümünün sosyal güvencesinin olmaması;
- Hastanelerdeki sevk ve benzeri işlemlerin muayeneyi uzatması ve zorlaştırması;
- Üçlü protokolün uygulanmaması/uygulanamaması;
- SHÇEK tarafından sunulan ayni-nakdi yardımların dağıtılma koşulları ve bu yardımların verilmeye devam edilip edilmeyeceği;
- Sığınaklara kabul ve sığınaklarda kalma şartları, sığınak sayısının yetersizliği;
- Baroların sunduğu adli yardım hizmetinin kıstasları ve kalitesi;
- Şiddete maruz kalan kadınlara sunulan hizmetlerin çok dilli olmaması;
- Engelli kadınlara sunulan hizmetlerin yetersizliği;
- Vatandaş olmayan kadınlara yönelik sınır dışı edilme, çocuklarının kaçırılması vb. tehditler ve bu kadınların maruz kaldıkları diğer uygulamalar.

Kadınların şiddetle veya şiddet tehdidiyle karşılaştıklarında yukarıda sayılan ve kitaptaki anlatılara dayanarak tespit edilen sorunlar dışında başka pek çok sorunla da başatması gerekmektedir. Kadınlar, şiddetten uzak ve güvenli bir ortamda yaşamak haklarıyken buna ulaşabilmek için mücadele etmek zorunda bırakılmaktadır. Bu mücadele sırasında kadınlar, başta toplum tarafından kadınlara biçilen rol olmak üzere hukuki, psikolojik, ekonomik ve tıbbi desteklere ulaşamama, barınacak yer ve iş bulamama, yasal usullerin karmaşıklığı, yargılama sürecinin uzunluğu, yargılama masrafları gibi çok sayıda sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Kadına yönelik şiddet alanında çalışan tüm kurum ve kişilerin, kadınların haklarını bilmesi ve adalete erişebilmesi yönündeki çalışmaların hız kazanması ihtiyacını kabul etmesi ve bu yönde politikalar oluşturmaya ağırlık vermesi gerekliliği açıktır.

Bu kitabın kadına yönelik şiddet alanında çalışanları bu alandaki uluslararası standartları ve başvurulabilecek insan hakları koruma mekanizmalarını öğrenmeye ve kadınları bu konuda bilgilendirmeye ve desteklemeye, izleme ve belgeleme faaliyetleri gerçekleştirmeye, düzenli arşiv ve istatistik tutmaya, kadınların hukuk okuryazarlığının artırılmasına ve adalete erişebilmeleri önündeki engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirmeye teşvik etmesini diliyorum. Mor Çatı’ya yıllardır durmaksızın ve yılmaksızın sürdürdüğü kadın hakları mücadelesi için teşekkür ediyorum.

¹ Anayasa'nın 90. maddesine 2004 yılında yapılan ek: "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır."

² Birleşmiş Milletler Şartı'nın (*Charter of the United Nations*) Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 24 Ağustos 1945 tarihli ve 6092 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Orijinal metnin başlığı Birleşmiş Milletler Şartı iken Resmi Gazete'de yayımlanan metinde Birleşmiş Milletler Andlaşması olarak çevirilmiştir.

³ İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin (*Universal Declaration of Human Rights-UDHR*) Resmi Gazete'de yayımlanmasına dair Bakanlar Kurulu Kararı 27 Mayıs 1949 tarihli ve 7217 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴ Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin (*International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination-ICERD*) Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 16 Haziran 2002 tarihli ve 24787 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁵ Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin (*International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR*) Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 21 Temmuz 2003 tarihli ve 25175 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁶ Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights-ICESCR*) Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 11 Ağustos 2003 tarihli ve 25196 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁷ Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge (*Declaration on the Elimination of Discrimination against Women*) 7 Kasım 1967 tarihli ve 2263 (XXII) sayılı Genel Kurul kararıyla ilan edilmiştir.

⁸ Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'nin (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women -CEDAW*) Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 14 Ekim 1985 tarihli ve 18898 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Sözleşme, Türkiye bakımından 19 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme'nin orijinal metninde Sözleşme'nin adında yer alan "elimination" kelimesi Türkçe "ortadan kaldırma" anlamına gelmesine rağmen resmi çevirisi "önleme" şeklinde yapılmıştır.

⁹ İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (*Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment-CAT*) Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 10 Ağustos 1988 tarihli ve 19895 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁰ Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge (*Declaration on the Elimination of Violence against Women*) Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 20 Aralık 1993 tarihinde oylamaya başvurulmadan kabul edilmiştir.

¹¹ Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin (*Convention on the Rights of the Child -CRC*) Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 27 Ocak 1995 tarihli ve 22184 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹² Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme'nin (*International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families-ICRMW*) Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 8 Temmuz 2004 tarihli ve 25516 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹³ Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities-CRPD*) Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 14 Temmuz 2009 tarihli ve 27288 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁴ Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü (*Rome Statute of the International Criminal Court*) Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni kuran uluslararası antlaşmadır. 15 Haziran 1998 - 17 Temmuz 1998 tarihleri arasında toplanan Birleşmiş Milletler Konferansı sonucunda imzaya açılmıştır. Türkiye, Roma Statüsü'nü imzalamamış ve onaylamamıştır.

¹⁵ İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin (*Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*) Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 19 Mart 1954 tarihli ve 8226 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin Oluşturduğu Denetim Mekanizmasının Yeniden Yapılanmasına İlişkin 11 No'lu Protokol 20 Haziran 1997 tarihli ve 23025 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve bu Protokol ile Sözleşme'ye madde başlıkları eklenmiştir.

¹⁶ Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine ve Bunlarla Mücadele Edilmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (*Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence-CAHVIO*) Türkiye tarafından imzalanmış ancak onay süreci henüz tamamlanmamıştır. 12 Aralık 2011 tarihi itibarıyla Sözleşme uluslararası hukuka göre de henüz yürürlüğe girmemiştir.

¹⁷ Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi, Cezalandırılması ve Ortadan Kaldırılmasına Dair Amerikan Devletleri Sözleşmesi (*Inter-American Convention on the Prevention, Punishment and Eradication of Violence against Women*) 5 Mart 1995 tarihinden bu yana yürürlüktedir.

¹⁸ Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı'na Ek Afrika Kadın Hakları Protokolü (*Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Rights of Women in Africa*) 25 Kasım 2005 tarihinden bu yana yürürlüktedir.

¹⁹ Örnek olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin *Opuz v. Türkiye* Kararı. Mahkeme bu Kararında; "Mahkeme, Türkiye'deki genel ve ayrımcı yargı pasifliğinin, kasıtlı biçimde olmasa da, esasen kadınları etkilediği şeklinde yukarıda yaptığı tespitini hatırlatarak, başvurucu ve annesi tarafından maruz kalınan şiddetin, kadına yönelik ayrımcılığın bir biçimini oluşturan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olarak görülebileceği kanaatinde" ifadesine de dayanarak davada, Sözleşme'nin yaşama hakkını düzenleyen 2. ve işkence yasağını düzenleyen 3. maddeleri ile birlikte ele alındığında ayrımcılık yasağını düzenleyen 14. maddesine yönelik bir ihlal bulunduğu sonucuna varmıştır. Kararın Türkçe metni için bakınız <http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/data/Opuz - Turkiye Karari AIHM.pdf>, erişim tarihi: 12.12.2011.

²⁰ Kararın Türkçe metni için bakınız <http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/data/Opuz - Turkiye Karari AIHM.pdf>, erişim tarihi: 12.12.2011.

²¹ Kadının ailesinin evlenirken erkeğin ailesine verdiği para, çeyiz benzeri uygulama.

²² Protokol'ün Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 18 Eylül 2002 tarihli ve 24880 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

²³ Anette Faye Jacobsen (editör), *Human Rights Monitoring: A Field Mission Manual*, Hollanda, Martinus Nijhoff Publishers, 2008, s. 1 aktaran İdil Işıl Gül, Ulaş Karan, (Editörler) Burcu Yeşiladalı, Gökçeççek Ayata, *Ayrımcılık Yasağı: Kavram, Hukuk, İzleme ve Belgeleme*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011, s. 149.

²⁴ İzleme ve belgeleme konusunda ayrıntılı bilgi için bakınız İdil Işıl Gül, Ulaş Karan, (Editörler) Burcu Yeşiladalı, Gökçeççek Ayata, *Ayrımcılık Yasağı: Kavram, Hukuk, İzleme ve Belgeleme*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011, s. 147-186, http://insan-haklarimerkezi.bilgi.edu.tr/docs/Ayrimcilik_Yasagi_Kavram_Hukuk_Izleme_ve_Belgeleme.pdf, erişim tarihi: 12.11.2011.

²⁵ Ayşegül Altınay, Yeşim Arat, *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul, s. 79. Araştırma toplam 56 ilde ve 1800 kadın ile yapılmıştır.

²⁶ Henrica A.F.M. Jansen, Sunday Üner, Filiz Kardam (Kilit uzmanlar), *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Ankara, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, 2009, s.47. Araştırmada toplam 17.168 kadın ile görüşülerek yapılmıştır.

²⁷ Ayrıntılı bilgi için bakınız Gökçeççek Ayata, Sevinç Eryılmaz, Seda Kalem, Ailenin Korunmasına Dair Kanun Kimi ve Neyi Korumuyor? Hakim, Savcı, Avukat Anlatıları, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011, <http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/docs/aileinkorunmasi.pdf>, erişim tarihi: 12.12.2011.

²⁸ Türkiye'nin CEDAW Komitesi'ne sunduğu ülke raporlarının Türkçe metinleri için bakınız http://www.ksgm.gov.tr/uluslararası/Belgeler_cedaw.php, raporların İngilizce metinleri için bakınız <http://www.bayefsky.com/docs.php/area/reports/state/176/node/3/treaty/cedaw/opt/0>, Komite'nin sonuç gözlemleri için bakınız <http://www.bayefsky.com/docs.php/area/conclobs/state/176/node/4/treaty/cedaw/opt/0>, Komite tarafından 2010 yılında ele alınan Türkiye'nin 6. Periyodik Ülke Raporu ve buna dair gölge raporlar için bakınız <http://www.ohchr.org/english/bodies/cedaw/cedaws46.htm> ve bu rapora ilişkin sonuç gözlemlerinin Türkçesi için bakınız http://www.ksgm.gov.tr/Pdf/CEDAW_sonuc_gozlemler.doc, erişim tarihi:12.12.2011.

²⁹ Protokol'ün Yürürlüğe Giriş Kararnamesi 18 Eylül 2002 tarihli ve 24880 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

³⁰ Anette Faye Jacobsen (editör), *Human Rights Monitoring: A Field Mission Manual*, Hollanda, Martinus Nijhoff Publishers, 2008, s. 1 aktaran İdil Işıl Gül, Ulaş Karan, (Editörler) Burcu Yeşiladalı, Gökçeççek Ayata, *Ayrımcılık Yasağı: Kavram, Hukuk, İzleme ve Belgeleme*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011, s. 149.

³¹ İzleme ve belgeleme konusunda ayrıntılı bilgi için bakınız İdil Işıl Gül, Ulaş Karan, (Editörler) Burcu Yeşiladalı, Gökçeççek Ayata, *Ayrımcılık Yasağı: Kavram, Hukuk, İzleme ve Belgeleme*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011, s. 147-186, http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/docs/Ayrimcilik_Yasagi_Kavram_Hukuk_Izleme_ve_Belgeleme.pdf, erişim tarihi: 12.11.2011.

“Çocuklar için mecbur kaldım geri dönmeye”

ZEYNEP

Zeynep, Ege'nin bir ilinden bir süre önce Mor Çatı'yı aradı. Sesi telaşlı ve kaygılıydı. Kocasını evden gitmesini, gitmediği takdirde onu öldüreceğini söylemiş. 3 kız çocuğu olduğunu, on beş yıllık evliliği boyunca sürekli fiziksel, psikolojik, sözel ve ekonomik şiddet yaşadığını anlattı. Ailesinin ekonomik desteği olamayacağı için devletten alacağı kısa süreli sığınak ve maddi destekle hayatını kurabileceğini düşünüyordu. Polisi de aramış. Ancak kendisine “biz ancak kötü bir şey olursa müdahale edebiliriz” cevabı verilmiş. Mor Çatı gönüllüsü Ayşe, Zeynep'e önce haklarını anlattı, daha sonra SHÇEK'i (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) arayabileceğini, sığınak talebinde bulunabileceğini söyledi.

Zeynep bunun üzerine hemen SHÇEK'le görüştü. Konuştuğu sosyal hizmet uzmanı çocuklarının yaşını sordu, kızlardan birinin ondört yaşında olduğu için sığınağa kabul edilmeyeceğini ileri sürdü. Uzmanın önerisi Zeynep'in annesinin evine gitmesi, kocasının alkol bağımlılığı tedavisi görmesi, eğer Zeynep mutlaka sığınağa gitmek istiyorsa büyük kızını bir çocuk yurduna vermesiydi. Zeynep bizi tekrar arayarak SHÇEK'ten aldığı bilgileri ilettiler. Polisten olumlu bir yaklaşım görmediği için 3'lü protokol³² doğrultusunda karakola gitmeye, sığınak talebini söylemeye çekiniyordu. Aynı hakkını SHÇEK'e de iletebileceğini hatırlattık ve SHÇEK'in çocukla ilgili verdiği bilginin doğru olmadığını belirttik. SHÇEK ile belediye sığınaklarına 12 yaşından büyük erkek çocuklar alınmıyordu, ancak Zeynep'in 3 kız çocuğu bulunuyordu. Zeynep tekrar SHÇEK'i arayıp ısrar edince “10 dakikadır sizinle uğraşıyorum, bu saydığım şıkların birisini seçin” uyarısı aldı ve telefon kapandı.

Mor Çatı gönüllüsü Ayşe bu kez Zeynep'in bağlı olduğu ildeki SHÇEK İl Müdürlüğü'ne ulaştı ve yaşananları paylaştı. Müdür hemen konu ile ilgilendi, Zeynep o ilde sığınak olmadığı için bir huzurevine yerleştirildi. Huzurevinde kendisini ziyaret eden sosyal hizmet uzmanından ne yazık ki yeniden çocukla ilgili doğru olmayan bilgiler duydu, hatta çocuğu nedeniyle huzurevinde de kalamayacağını öğrendi. Ancak Mor Çatı'yı aramaları konusunda ısrarcı olunca Mor Çatı'yı değil ama SHÇEK Genel Müdürlüğü'nü arayan uzman, çocuklarla ilgili bilgilerini tazeledi. Zeynep'e bulunduğu ilde sığınak olmadığı için Ankara'daki Genel Müdürlüğün belirleyeceği bir sığınağa gidebileceği, boşanma gerçekleşmeden aynı-nakdi yardım alamayacağı, İl Sosyal Yardımlaşma Vakfı'nın kendisini ev ve iş konusunda destekleyeceği söylendi. Bunun üzerine kaldığı huzurevinden annesinin evine giden Zeynep, Mor Çatı ile görüştüğünde kendisini daha iyi hissediyor, iş arıyordu.

Mor Çatı gönüllüsü Ayşe geçen süre içinde yaşamında ne gibi değişiklikler olduğunu öğrenebilmek için Zeynep'i tekrar aradı. Kendisine ev kirası verilmediğini, sadece 300 TL maddi destekte bulunulduğunu, Zeynep'in iş bulamadığı için yaşadığı şiddet ortamına geri dönmek zorunda kaldığını öğrendi. Baro'ya adli yardımdan avukat atanması için başvurmuş, Baro'nun istediği belgeleri toplayamamış, dolayısıyla avukat desteği alamamıştı. Baronun istediği belgeler arasında maliyeye borcu olmadığına dair belge, üzerinde kayıtlı bir gayrimenkul olup olmadığına dair tapudan bir belge, nüfus dairesinden bir yazı bulunuyordu. Çabasına karşın bütün bunların üstesinden gelemediğini söyleyen Zeynep halen şiddet yaşadığını, çocukların da bu durumdan çok kötü etkilendiğini bizimle paylaştı. “Bir on beş yıl daha bu şiddeti yaşamak zorunda kalsam bile çocuklarımla sokakta kalmaması için çekeceğim, ne yapalım, çaresizim” diyordu.

(Eylül 2010)

³² 22.10.2009 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğü, SHÇEK Genel Müdürlüğü ve KSGM (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü) arasında imzalanan (daha sonra Jandarma Genel Komutanlığı'nın da imzaladığı) Aile İçi Şiddet Mağdurlarına Ve Mağdur Çocuklara Yönelik Verilen Hizmetlerin Kurumsal Kapasitesinin Arttırılması Ve İşbirliğinin Geliştirilmesine İlişkin Protokol, 3'lü protokol olarak anılmakta. Bu protokolün hükümleri gereği karakola şiddet nedeniyle başvuran kadın ve çocuklarına talep etmeleri halinde istasyon sığınak sağlanmalı. Karakolda kadınlara hakları ile ilgili bilgi verilmeli, Aile İçi Şiddet Kayıt Formu kullanılmalı.

Neler deneyimledik?

1. Zeynep yaşadığı şiddetten uzaklaşmak için bir irade ortaya koydu, destek aradı. Önce polisten yeterli desteği alamadı, kendisine hakları, yapabilecekleri, 3'lü protokol uygulaması, “koruma tedbiri” içeren Ailenin Korunmasına Dair Yasa anlatılmadı. Tersine sanki ayrılma kararını değiştirmesi isteniyormuş gibi umudunu kıran yanıtlar aldı. Polis Zeynep'in şikâyeti doğrultusunda savcılığa bildirimde bulunmayarak görev ihmalini yapmış oldu. Zaten yoğun kaygı ve endişe altında olan Zeynep için uzun süren telefon görüşmeleri ayrıca yıpratıcıydı. Yaptığımız son görüşmede seçenekleri tekrar birlikte gözden geçirmemize karşın, bir önceki deneyimi kendisini o kadar olumsuz etkilemişti ki yeni bir deneme yapmaya çekiniyordu.
2. SHÇEK uzmanlarının konu ile ilgili yeterli, doğru bilgiye sahip olmaması caydırıcı bir etken oldu. Uzmanların ayrıca şiddet karşısında kadından yana bir bakış açılarının olmadığı da anlaşılıyordu. Böylece şiddetten uzaklaşma çabası gösteren Zeynep bir başka engelle karşılaşmış oldu.
3. Zeynep'e çocukları ile ilgili aynı-nakdi yardım verilmeyerek çocuk hakları da ihlal edilmiş oldu. Oysa bu yardım SHÇEK'in “Korunmaya Muhtaç Çocuklar” bölümüne başvurularak kullanılabilirdi. Bunu almak için Zeynep'in boşanmış olması gerekmiyor. Sonuçta Zeynep iki çocuk için alabileceği toplam 480 TL'lik bir destekten mahrum bırakıldı.
4. SHÇEK (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) web sitesinde şu bilgiler yer alıyor: “Gizlilik ilkesi uyarınca, kadın konukevlerine girmek üzere yapılan başvurular, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerince değerlendirilmektedir. İl müdürlüklerinde görevli sosyal çalışmacılar tarafından düzenlenen sosyal inceleme raporları, kadının ikametgâhına gidilerek değil, beyanı esas alınarak yapılan mülakat ve varsa dosya incelemelerine dayanılarak hazırlanmakta, bulunduğu ilde kadın konukevi bulunması ve kalmasında bir sakınca olmaması halinde hemen, aksi halde SHÇEK Genel Müdürlüğü aracılığı ve gerekli görülmesi halinde il emniyet müdürlükleri işbirliği ile uygun görülen başka bir ildeki kadın konukevlerine güvenli bir biçimde gönderilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca, Anayasamızın 41.maddesi hükmü de göz önüne alınarak hazırlanıp 1998 yılında yürürlüğe giren ve aile içi şiddetten mağdur olan kadını koruyucu yasal önlemlerin alınmasını sağlayan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un uygulanması amacıyla kadın konukevine kabulü için il müdürlüklerimize başvuran kadınlardan aile içi şiddete maruz kalmış olanlara, Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı ihbarda bulunmaları konusunda rehberlik yapılmaktadır.” (<http://www.shcek.gov.tr/kadin-konukevleri.aspx>) Zeynep Mor Çatı'nın müdürle görüşmesi öncesi bu uygulamaların hiçbirinden yararlanamadı, görüşmeden sonra da kısmen desteklenebildi.
5. Baroların birçoğunda şiddete uğramış kadınların adli yardım ile avukat desteği işlemleri çok kolaylaştırıldı. Ancak bu ildeki Baro'nun uygulamasında böyle olmadığını görmekteyiz. Şiddet travmasından yeni çıkmış, üzerinde üç çocuğunun sorumluluğu olan ve gelecek kaygısı taşıyan bir kadın için Baro'nun istediği evrakları toparlamak “bu desteği sen alma” demek gibi oldu Zeynep için. Buradaki en tedirginlik verici durum, onun ve çocuklarının can güvenliğinin sağlanması için alınması ve uygulanması gereken “koruma tedbiri” konusunda ilgili kurumların tutumudur. Bu kurumların yavaş, hantal, isteksiz davranması, kararın çıkarılmamasına, Zeynep'in ve çocuklarının hayatının riske atılmasına neden oldu.

“Biz onun kulağını çekeriz, dediler”

ÖZLEM

Özlem dokuz yıllık evli, yirmi sekiz yaşında ve bir çocuğu var. Evliliğinin başından bu yana şiddet yaşamış, çocuk olduktan sonra bu şiddet seyrelmiş. Ancak bizi aramasına sebep olan dayak çocuğun yanında gerçekleşmiş ve Özlem başına çok şiddetli darbeler almış. Bu olayın ardından hemen karakola gitmiş, hastaneye gönderilerek sağlık kontrolü yapılmış ve raporu yazılmış. Karakolda kendisine haklarının anlatılmadığını, tersine “şikâyetçi olsan da olmasan da aynı eve gideceksin” dendiğini ve kocasının ailesinin karakoldaki görevlilerle konuştuğunu, görevlileri ikna ettiğini, sonuçta eve gönderildiğini söyledi.

Mor Çatı gönüllüsü Zübeyde, telefonda Özlem'le 3'lü protokol ve “koruma tedbiri” konusundaki bilgilerini paylaştı. İsterse tekrar karakola gidebileceğini, karakolda bir sorun olduğunda bizi oradan aramasını aktardı. Özlem ertesi sabah tekrar karakola gitti, haklarını talep etti. Karakolda kendisine bekleme odası gösterildi.

Uzun bir bekleyişten sonra Özlem odaya kocasının girdiğini gördü. Polisler Özlem'e "onun kulağını çekeriz" dediler. Oysa bunun yetmeyeceği açıktı, kocası onu silahla tehdit ediyordu. Özlem "eve gitmek istemiyorum" demesine rağmen ısrarla kendisine "hadi kızım, hadi, evine git" denildi.

Özlem ve Zübeyde görüşmeye devam ediyor, ancak Özlem'in yaşadığı kaygı ve tedirginlik giderilemiyordu. Zübeyde, uygulamada ortaya çıkan bu yanlışlığı valiliğe taşıyacağını, düzeltilmesini sağlayacağını söyledi Özlem'e. Nitekim Vali Yardımcısı Mor Çatı'dan arandı, karakolun tutumu ile ilgili bilgilendirme yapıldı. Vali Yardımcısı karakolla görüşüp Özlem'in tekrar gittiğinde aynı tutumla karşılaşmayacağı konusunda güvence verdi. Ancak Özlem'in ne yazık ki yönergeler gereği yeniden aynı karakola gitmesi şarttı. Özlem ise "evden çıkmak istediğini ama o karakola gitmekten korktuğunu" söylüyordu. Annesi ve eltisi de kocasının tehditleri nedeniyle korku içindeydiler. Sonuçta Özlem ailesinin de baskısıyla ilişkisini sürdürmeyi bir kez daha denemeye karar verdi.

(Nisan 2010)

Neler deneyimledik?

1. Özlem'in yaşadıklarında karakolda görevli polislerin kadınların şiddete uğradığında yasal olarak nasıl bir tutum almaları gerektiğini bilmediklerini ve kadından yana bir tavır almaktansa kocayı-erkeği koruyan bir yaklaşım içinde olduklarını gördük.
2. Özlem hastane polisinin gerekli evrakları tamamlamasının, sağlık personelinin bu konuda duyarlı bir yaklaşım sergileyerek rapor yazmasının ardından yeniden karakola gitmek zorunda kaldı. Oysa karakolda eşi ile karşılaşmış ve bir travma daha yaşamıştı. Bu noktada şiddete maruz kalan kadınlara sağlık merkezlerinde destek sunulabilmesinin önemi ortaya çıkıyor. Özellikle bu merkezlere başvuran kadın sayısının ne kadar çok olduğu göz önüne alındığında. Özlem'in işlemleri hastane polisi tarafından sonuçlandırılabilseydi, aynı karakola tekrar gitmek zorunda olmayacak ve belki de her an sakat (ruhen-fiziken) kalacağı, hatta ölebileceği bir ortama geri dönmeyecekti.
3. Vali Yardımcısı'nın desteği ile Karakol'un harekete geçmesi sağlanmasına karşın Özlem'de devlet birimlerinin kendisini ve çocuğunu koruyabileceğine ilişkin güvensizlik oluşmuştu. Bu güvensizlik, kendisi ve ailesi adına duyduğu korku ile birleştiğinde şiddetten uzaklaşmak için verdiği çaba sonuçsuz kalmış oldu.
4. Özlem'in yaşadığı şiddet sonucu ilk karakola gidişi, Mor Çatı gönüllüsünü arayışı ve ardından onunla birlikte gönüllünün çabaları son derece yorucu ve yıldıracı süreçler oldu. Olay ivedilikle çözülemedi. Özlem'le birlikte olmaya çalışan gönüllümüz, Özlem'in karakol konusunda yaşadığı olumsuz deneyimin travmatik etkilerini devraldı. Özlem'in kocası ile kalma kararını, Özlem'in iradesi olduğu için endişe ile kabullendi.
5. Özlem'i yer olmadığı için sığınağımıza kabul edemedik. Ancak sığınak desteği sağlayana kadar onun güvenli bir ortamda geçici olarak kalmasını sağlayabilecektik. Bu da bizi az da olsa rahatlatan bir etkendi.
6. Bizimle ilişkisinin kocası tarafından fark edilmesini önlemek için Özlem yeniden aranmadı. Ancak biliyoruz ki O ihtiyaç duyduğu zaman bizi arayabilecek ve Mor Çatı Özlem'le yine onun kararları doğrultusunda dayanışma gösterecek.

"Evimde eşyam olmasa bile artık korkmadan uyuyabiliyorum"

SENEM

Senem Mor Çatı'yı aradığında çok yorulduğunu ve ümitsizlik içinde olduğunu anlattı. Henüz 22 yaşındaydı. Biyolojik anne-babası tarafından değil, onların evlatlık verdiği uzaktan akrabası olan bir aile tarafından büyütülmüştü. Kendisine evlatlık olduğu söylenmiş, ardından da okuldan alınmıştı. Buna rağmen hem çalışıp hem de okuduğunu dile getirdi. Açık liseyi bitirmesinin ardından şimdi açık öğretime devam ediyor, bir yandan da çalışmayı sürdürüyordu.

Öz abisinin yanında kalmaya başlayan Senem onun parasına el koymasından, kendisine şiddet uygulamasından yakındı. En son yaşadığı şiddet üzerine polise ve savcılığa gitmiş, sonuç alamamıştı. Polis "sen eve git, abin yine döverse ilgileniriz" gibi şeyler söylemiş. Mor Çatı gönüllüsü Arzu, öyküyü dinledikten sonra

Senem'in verdiği kararı hayata geçirmek konusunda attığı adımlara işaret etti. Uygulamacıların haklarımız konusundaki yetersiz bilgilerinin yıldıracı olmaması gerektiğini, 3'lü protokolün uygulanmasını sağladığında sığınak ihtiyacının da giderileceğini anlattı.

Senem'e ne savcılıkta ne de karakolda 4320 sayılı yasadın, 3'lü protokolden söz edilmişti. Senem aynı gün başka bir karakola giderek şikâyetini tekrar yaptı. Mor Çatı o sırada görevli memurla da görüşerek nasıl destek olunabileceğini aktardı. Senem'in şikâyeti alındıktan sonra hastaneye götürülüp rapor alması sağlandı ve istasyon sığınağa yerleştirildi. İstasyon sığınakta yaşadığı zorluk, telefonunun güvenlik gerekçesi ile elinden alınmasıydı. Bununla birlikte Senem istasyon sığınakta SHÇEK uzmanlarının büyük desteğini gördüğünü, kendisini o süreçte daha iyi hissetmeye başladığını belirtti. Senem'in gittiği savcı bu kez hem "koruma tedbiri"nin uygulanabileceğini, hem de gasp nedeni ile (maaşına el konması) Ceza Yasası'na göre dava açılabilirliğini belirtmiş. Senem sığınakta kaldığı kısacık süre içinde patronları ile görüşüp, avans aldı ve kendisine ev tuttu. Bir hafta halının üstünde yattıktan ve olumsuz koşullar nedeniyle astım krizi geçirdikten sonra arkadaşlarının desteği ile bir yatak ve ocağa sahip oldu. Şimdi hem fiziksel hem psikolojik olarak kendisini çok daha iyi hissediyor.

Başlangıçta abisi birkaç kez iş yerini aramış. İş yerindeki arkadaşları Senem'in artık orada çalışmadığını söylemişler. Senem abisinin bir süredir arayarak rahatsız etmediğini, güvende hissetmenin, korkmadan bir evde oturabilmenin çok güzel bir duygu olduğunu söylüyor.

Geçtiğimiz günlerde (işini nedeni ile Mor Çatı'ya yakın bir yerde iken) bizi görmeye geldi. Kendisini çok iyi hissettiğini, abisinin evinden eşyalarını alamadığı için kıyafet zorluğu çektiğini, polis onunla gelmez ise o eve gidemeyeceğini, abisinin de muhtemelen bu kadar geç kalındığı için eşyalarını sattığını ama bütün bunlara karşın kendi evinde abisi olmadan huzurlu ve korkusuz bir şekilde uyuyabildiğini söyledi.

(Mayıs 2011)

Neler deneyimledik?

1. Senem'in gittiği ikinci karakoldaki polisin görev ihmalini yapmaması, bizi dinlemesi, yapabileceklerini öğrenmesi ve ivedi bir şekilde uygulaması sayesinde Senem sığınağa yerleşebildi.
2. Sığınakta karşılaştığı SHÇEK uzmanlarının dayanışmacı ve kadından yana tutum almaları Senem'in almış olduğu kararları hayata geçirmesini kolaylaştırdı.
3. Senem iş arkadaşlarının ve patronunun destekleyici tutumu sayesinde sığınaktan kısa sürede çıkabildi ve kendi hayatını kurdu.
4. Eğer polisler aynı gün Senem'in evine gidip eşya almasına yardımcı olsalardı bugün ekonomik açıdan daha az zorluk çekecek, sahip olduğu bir iki ziynet sayesinde temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve hasta olmayacaktı. Ancak Senem kendisini şimdi o kadar huzurlu ve barış içerisinde hissediyor ki sağlığının tehlikeye düşmüş olmasını sorun değilmiş gibi paylaşıyor ve geleceğine umutla bakıyor.

İSTANBUL'DA BİR KARAKOL

"Adamın ağzını tutamıyoruz"

Polis memuru Salim Bey aradı. Görev yaptığı karakolda darp edilmiş bir kadın olduğunu, doktorun "bir iki tokat olmuş, kızarıklık var, darp raporu veremiyorum" dediğini söyledi. Salim Bey kocanın da yanlarında olduğunu belirtiyor, "adamın kolundan, bacağından tutuyoruz, ağzını tutamıyoruz" diyordu. Kadına destek olmak için yapılması gerekenleri sordu. Kendisine 3'lü protokol, 4320 sayılı yasa doğrultusunda alınabilecek "koruma kararı" anlatıldı. Kocanın onların yanında sözel şiddetine ve fiziksel olarak saldırılarına devam etmesine tanık oldukları, dolayısıyla kadının şikâyet dilekçesine kendi adlarının da tanık olarak yazılabileceği aktarıldı.

(Eylül 2011)

Neler deneyimledik?

1. Mor Çatı'da son yıllarda karakol ve savcılık uygulamalarında yukardaki örnekte olduğu gibi olumlu yaklaşımlara tanık olmaktadır. Ancak yaptığımız telefon görüşmelerinden edindiğimiz genel izlenim, karakolda görevli memurların, Bakanlığın yapmış olduğu eğitimlere karşın şiddetle mücadele konusundaki yasa, yönetmelik, genelgelerle ilgili yeterince donanımlı olmamaları, kendi şehirlerindeki olanakları bilmemeleri.
2. Bu telefonlarda dikkatimizi çeken bir diğer nokta polisin ve diğer birimlerin (hastane, savcılık gibi) bizden haberdar olmaları ama SHÇEK konusunda yeterli bilgilerinin olmaması ya da bu kurumla ilişkili yaşadıkları mesafeli duruş.

“Pazar günleri sığınaktan dışarı çıkamıyorum”

AYŞE

Ayşe, belediye bünyesindeki sığınakta kalırken bizi aradı. 20 yaşındaydı ve bir çocuğu vardı. Son 1,5 ayda kendisine yeni bir yaşam kurmaya çalışıyordu. İşe başlamıştı. Yaşadığı şiddeti belgeleyen bir raporun mevcut olduğunu, ancak çocuğunun kocada kaldığını ve kendisine gösterilmediğini anlattı. Hukuki sorunlarını çözmek için barodan ücretsiz avukat edinmişti. Kaldığı sığınakta Pazar günleri dışarı çıkma yasağı bulunuyor, telefon kullanılamıyordu. 1 ay süreyle de dışarı çıkmasına izin verilmemişti. İş bulduğuna sevinemiyordu. Çünkü kendisini hazır hissetmemesine karşın sığınaktan ayrılmak zorunda kalacaktı. Bir başka belediyeye ait sığınağa başvurmuş, çalıştığı için kabul edilmemişti. Sığınakta kalabilmek için işten ayrılmaya zorlanıyordu.

(Şubat 2011)

Neler deneyimledik?

1. Sığınaklar kadınlara şiddetten uzakta güven içinde kalabilecekleri, kendilerine ilişkin kararları endişe ve kaygı duymadan alabilecekleri, geleceğe ilişkin planlar yapabilecekleri alanlar sağlamalı. Kadınların hayatlarının en çok riske girdiği dönem, ayrılma aşaması, kocalarına, sevgililerine ayrılacaklarını söyledikleri aşama. Bu bakımdan sığınaklarda gizliliğe dikkat edilmesi büyük önem taşıyor. Ancak belediye ve SHÇEK'e bağlı sığınaklarda “güvenlik/gizlilik” tanımı ile ilgili karmaşa yaşanmakta. Kadınların kendilerinin dışında alınan önlemler, konan yasaklarla sığınığın dışına çıkılmasını, ya da telefon kullanımını engellemek kadınları güçsüzleştiriyor. Kendi başlarına ayakta durabilmelerinin önüne set çekiyor. Ne tür bir tehlike yaşadığını en iyi kadının kendisi bilmekte. Sığınakların çalışma hayatına giren kadınlara kapılarını kapaması ise o güne kadar verilen desteklerin bile boşa çıkması anlamına gelebilir.
2. İstanbul Valiliği'nin yapmış olduğu rutin 3'lü protokol toplantılarından 24.03.2011 tarihli toplantı notlarına baktığımızda bu sonuçları Hürriyet Acil Yardım Hattı'nın da deneyimlediğini görüyoruz.

SHÇEK kriterleri kadın ve çocukları yeniden mağdur ediyor

GÜLPEMBE ve SEVİNGÜL

Gülpembe Mor Çatı'ya sığınak talebiyle geldi. Bir çocuğu vardı ve resmi nikahlı değildi. Adam üstüne kuma getirmişti. Ailesinin yanına sığınmaya çalışan Gülpembe ailesinden “çocuğunu yuvaya ver o zaman bizimle kalabilirsin” yanıtını aldı. İki gün SHÇEK'e bağlı istasyon sığınakta kalmıştı Gülpembe. SHÇEK'teki sosyal çalışmacılar, daha uzun dönem kalabileceği kendi bünyelerindeki bir sığınağa yerleştirmeyi uygun görmedikleri için Mor Çatı'nın da aralarında bulunduğu bir liste ile Gülpembeden başka bir sığınak bulmasını istediler. Mor Çatı'nın 20 çocuk ve kadın kapasiteli sığınığında ne yazık ki yer açmak hiç kolay değildi. Kendisine diğer sığınaklarda da yer bulamadığı takdirde polise tekrar gidebileceği, 3'lü protokol doğrultusunda bir sığınağa yerleştirilmeyi talep edebileceği aktarıldı.

(Mart 2011)

Sevingül ise Mor Çatı'ya telefon ettiğinde bir aydır istasyon sığınakta kalıyordu. 15 yıldır evliydi ve eşinden şiddet görüyordu. Koca bıçakla üzerine saldırmakla yetinmemiş, Sevingül'ün ailesini de tehdit etmişti. Bu yüzden Sevingül istese de ailesinin yanına gidemiyordu. İki çocuğundan büyük olanı 1 hafta önce yanına geldi. Baba çocuğa da şiddet uygulamıştı. İstasyon sığınakta kaldığı süreçte kendisine 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'dan söz edilmediğini, görevlilerin kendisini uzun süre kalabileceği bir sığınağa geçmesini sağlayacak kriterlere de uygun bulmadıklarını söyledi. Bize sığınak talebiyle başvurdu. Maalesef sığınamızda yer olmadığı için kendisini hakları konusunda bilgilendirmekle yetindik, sığınakta kalabilmek için 3'lü protokolün uygulanmasını sağlamak üzere polise tekrar başvurması gerektiğini söyledik.

(Ekim 2010)

Neler deneyimledik?

1. 3'lü protokolün imzalandığı Ekim 2009'dan bu yana birçok kadın Gülpembe ve Sevingül'le benzer deneyimler yaşıyor. Polise gidip sığınak taleplerini iletiyorlar ve 3'lü protokol doğrultusunda geçici bir sığınağa yerleştiriliyorlar. Ancak bir iki gün sonra kriterlere uygun olmadıkları ya da daha uzun kalabilecekleri SHÇEK'e bağlı bir sığınakta yer bulunmadığı gerekçesiyle istasyon sığınaktan çıkmaya zorlanıyorlar. Kadınların daha uzun süre kalabilecekleri sığınaklara hangi kriterler doğrultusunda yerleştirilecekleri belirsizlik taşıyor. Kadınlar da bunu anlamakta güçlük çekiyor. Çoğunun çocuklu olması kriterler konusunu daha da bulanık hale getiriyor. Türkiye'nin nerdeyse en hızlı, en eski ve birçok ülkeden önce imzaladığı uluslararası sözleşme, “Çocuk Hakları Sözleşmesi”. Sadece bu sözleşmeden doğan haklarını düşündüğümüzde çocukların anneleriyle birlikte bir sığınağa yerleştirilmeleri zorunlu. Çünkü annelerinin yaşadığı şiddete tanık olmaları bile çocukların istismar yaşadıkları anlamına geliyor. Annenin eline liste verip sığınak aramasını söylemek, çocuğu/çocuklarını da şiddet yaşadıkları ortama geri dönmeye zorlamak demek.
2. Geçici kaldıkları süre içinde istasyon sığınakta kadınlara bütünlüklü bir yaklaşım sunulmadığı, güçlendirmeye dönük çalışmaların yapılmadığı, hatta var olan hakları konusunda bile detaylı bilgi verilmediği gözlemleniyor.

Engelli olmak sığınakta kalmaya engel mi?

EMİNE

İmam nikâhlı eşinden ve eşinin ailesinden psikolojik şiddet gören Emine on yıldır engelli bir yaşam sürüyor. 40 yaşında. Bir yıl önce bir belediyenin sığınığına kabul edilmiş. Ancak üç gün sonra Emine'nin ailesi araştırılıp, yakın akrabası çağrılmış ve Emine'ye sığınığın kendisine uygun olmadığı, çıkması gerektiğini söylenmiş. Emine kısa bir süre sonra yanlarına yerleştiği akrabalarından eşine dönmüş. Birlikte oldukları süreçte evde yaşadığı psikolojik şiddet devam etmiş, fiziksel şiddet de uygulanmış. Bu kez bir başka belediyenin sosyal işler müdürlüğü engelli bölümüne gitmiş Emine. Belediyeden SHÇEK il müdürlüğü aranmış. Emine önce karakola götürülmüş, ardından da istasyon sığınığına yerleştirilmiş. Ancak yapılan ilk görüşmede Emine'ye kadın sığınaklarının kendisine uygun olmadığı, ayrıca “ağır engelli” olmadığı için engelli sığınaklarında da kalamayacağı söylenmiş. Emine belediyenin danışma merkezine yeniden başvurmuş. Bu süre içinde yaşadığı yorgunluk, ilaçlarını alamamasına neden olmuş. Sağlığı tehlikeye girmiş. Hastaneye yatmak zorunda kalmış.

Emine ile başvurduğu belediyenin danışma merkezinin bizi araması sonucu tanıştık. Sığınığına giriş yapıldı. Sığınığımızın koşulları ne yazık ki fiziksel engelliler için bazı zorluklar içeriyor. Ancak Emine ile birlikte bu zorlukların üstesinden gelebilecek çözümler geliştirildi. İlaçlarını düzenli alması sağlandı ve bağımsız yaşama becerilerini geliştirmesi hedeflendi. Bu becerilerini geliştirebileceği ücretsiz bir yatılı okulla görüşüldü. Emine 6 ay süreyle bu okulda kalmak ve eşine dönse bile kendisini daha güçlü hissedebilmek istiyor. Eşine ayrı ev tutup, düzenli bir iş bulursa tekrar bir beraberliği deneyebileceğini söyledi.

Kararını saygı ile karşıladık. Bu kararı acele etmeden, kendisini ruhsal ve fiziksel açıdan daha güçlenmiş hissettiği bir noktada ince eleyip sık dokuyarak verdi. Sığınak sonrası yaşama çok daha hazır! Danışma Merkezi'nden destek almayı sürdürecektik.

(Mayıs 2011)

Neler deneyimledik?

1. Emine gibi sığınağa engelli olduğu gerekçesiyle kabul edilmeyen kadınların sayısı az değil. Belediyelerde görev yapan danışmanlar, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi hekimleri şiddet gören ve fiziksel engelli ya da ruh sağlığı nedeniyle tanı almış kadınlarla karşılaştıklarında sık sık Mor Çatı'yı arıyorlar. Çünkü engelli kadınlar kriterlere uymadıkları gerekçesiyle SHÇEK ve belediyeler bünyesindeki sığınaklara kabul edilmiyor.
2. Mor Çatı sığınağının fiziksel koşulları Emine'yi zorluyordu, buna karşın karşılıklı çaba gösterilerek Emine burada kendisine bağımsız bir yaşam kurabiliyordu. Birçok sığınak binasının fiziksel koşulları Mor Çatı sığınağından çok daha iyi durumda.
3. Bir süredir yetkililer özel ihtiyaçlara yönelik sığınak açılması konusunu gündeme getiriyor. Engellilere yönelik sığınaklar da bu tartışmanın bir parçası. Oysa engelli kadınları ayrı bir sığınakta toplayıp başka kadınlardan, toplumdan yalıtıp ayrımcılık içeriyor. Bu nedenle fiziksel koşulları elverişli hale getirmek ve sığınak çalışanlarının ayrımcılık konusundaki farkındalığını artırmak daha uygun bir çözüm olarak görünmekte. Bireylerin engelliliğinin değil, toplum içindeki engellerin fark edilip kaldırılması gerekli.
4. Kadın danışma merkezleri ve çalışanlarının toplumsal cinsiyet farkındalığı çok önemli. Emine'nin yaşadığı şiddet ve ardından karşılaştığı bazı görevlilerin olumsuz yaklaşımları sağlığını tehlikeye attı, hastanede yatmasına neden oldu. Başvurmuş olduğu belediyenin kadın dayanışma merkezinden gördüğü destekle yaşama yeniden bağlandı.
5. Mor Çatı sığınağında Emine ile hem karşılaştığı erkek şiddeti, hem de engelli olmaktan kaynaklı yaşadığı şiddet konusunda dayanıştık. Şiddet biçimleri çoğu kez iç içe geçiyordu.

“Bir daha olursa artık daha hazırlıklıyım”

HANNAH

Hannah bir süredir Türkiye'li eşi ile birlikte İstanbul'da yaşıyordu. 9 yıldır birlikteydiler ancak daha önce Hannah'ın ülkesinde, ABD'de yaşamışlardı. Hannah Türkçe bilmiyordu. Kocasını 8 aylık bebeklerini alıp ailesine ait olan evi terk etmiş. Hannah'a boşanacağını, çocuğu kendisine vermeyeceğini, velayetini alacağını ve bir daha göstermeyeceğini söylemiş. Bunun üzerine Hannah o akşam internet üzerinden Mor Çatı'ya ulaşmış, İngilizce sayfamızı okumuş.

Hannah Merkez'e geldi ve Mor Çatı gönüllüsü Dilek'le görüştü. Kendisini suçluyordu. Kocasını sevdiğini, boşanmak istemediğini ama eğer o istiyorsa bu konuda hiçbir şey yapamayacağını ifade etti. Çalışmayı bıraktığı ve kocası da kredi kartlarını kapattığı için ekonomik olarak zor durumdaydı. Buna karşın kesinlikle çocuğunun velayetini almak istiyordu.

Türkçe bilmediğinden avukat edinmek için Baro'ya başvurma, muhtardan ikametgah, fakirlik kağıdı alma gibi işlemleri Mor Çatı gönüllüsü tarafından onun adına yapıldı. Baro çok hızlı davranarak avukat atadı. Hannah kısa sürede çocuğunu görme hakkını elde etti. Ancak boşanma davası açan koca görüş sırasında sürekli zorluk çıkarıyordu. Boşanma davasının açıldığı mahkemeye başvuruldu, Hannah'ın çocuğu için geçici velayet çıkarıldı. Hannah çocuğunu aldıktan sonra bu sefer koca evi terk etmesi konusunda psikolojik baskı yapmaya başladı, olanaklarını daha da kısıtlamaya çalıştı (elektriği kapatma, evin satılacağı tehdidi vb.). Hannah önceleri 4320 sayılı yasa doğrultusunda “koruma tedbiri” çıkarılmasını istememişti. Ancak daha sonra bunu talep etti ve yine kısa bir sürede tedbir kararı çıktı. Hâkim ayrıca şu anda yaşadıkları evin aile konutu olduğuna ve boşanma gerçekleşene kadar Hannah ve çocuğunun o evde yaşamasına karar verdi. Mor Çatı'dan aldığı psikolojik destek ve yasal süreçte kat edilen olumlu yol Hannah'ın kaygılarını azalttı, iş arayıp çalışmasını kolaylaştırdı, burada yaşayan yabancı kadınlarla ilişki kurup sosyalleşmesini sağladı.

(Aralık 2010)

Neler deneyimledik?

1. Hannah'ın bize ulaşabilmesi son birkaç yılda düzenli olarak güncelleyebildiğimiz ve henüz belirli bölümlerinin sadece İngilizce'ye çevrilmesini sağlayabildiğimiz web sitemiz sayesinde oldu. Bunun yanı sıra yine bu dili konuşan gönüllü avukat ve psikologların desteği sayesinde Hannah haklarını koruyabildi. SHÇEK'in ve belediyelerin de bu konuda yaptıkları çalışmalar Türkiye'de yaşayan ve Türkçe dışındaki dilleri konuşan kadınlara ne yazık ki açık değil. Danışma merkezleri ve sığınaklarda Kürtçe başta olmak üzere farklı dilleri konuşan kadınlar için çevirmenler olmalı.
2. Hannah Mor Çatı ile kurmuş olduğu ilişki sonucunda kadına karşı şiddet konusunda farkındalık geliştirdi ve kendini suçlamaktan vazgeçti.
3. Yaşamının bundan sonraki bölümünde Hannah aynı davranışa maruz kalırsa ne yapması gerektiğini çok daha iyi biliyor. “Bir daha böyle bir şey olduğunda daha hazırlıklı olacağım, kendimi güvence altına almak için planlarım var ve uyguluyorum” demektedir.

Hastanede bitmek bilmeyen sorular...

GAYE

Gaye'yi Mor Çatı'ya Baro yönlendirdi. Ücretsiz avukat atama, “koruma tedbiri” çıkarılması süreçleri Baro tarafından başlatılmıştı. Ancak Gaye'nin vücudundaki darp ve yaşadığı travma yüzünden bir sağlık kurumunda bakım ve sığınak ihtiyacı bulunuyordu. Kocasını eline çekiçle vurmuştu ve dayak nedeniyle vücudunun başka yerlerinde de ağrılar vardı. Gaye Mor Çatı'nın 3. kattaki ofisine merdivenler yüzünden çıkamadı. Mor Çatı gönüllüsü Mine onunla bir kafede görüştü. Gaye 2005 yılından bu yana çok ağır şiddet yaşadığını birçok defa rapor aldığını, bir kez “koruma tedbiri” çıkarıldığını anlattı. İlk evliliğinden 2 çocuğu bulunuyordu, Çocuklarından biri okulu nedeni ile İstanbul dışında, diğeri de başvuru yaptığı sırada okulda idi.

Daha önce kocasının silahla yaralaması, kulak zarını patlatması gibi nedenlerle birçok defa hem Taksim İlk Yardım Hastanesi'ne, hem de Taksim Polis Merkezi'ne gitmişti. Yeterli destek alamadığını, kocasının oralarda kendisini hemen bulduğunu, ardından daha ağır şiddet gördüğünü anlattı. Mor Çatı gönüllüsü Mine kendisine refakat edeceğini, yalnız bırakmayacağını söylemesine karşın, Gaye ağlayarak ve titreyerek o merkezlere gitmeyi ret etti. Geçirdiği sinir krizinin ardından sakinleşti ve Mine ile birlikte Şişli Etfal Hastanesi'ne gittiler. Rutin bir muayeneye alınacak kişinin bile sinirlerini zorlayan belirsizlik, ayrıca sevk işlemleri Gaye için dayanılmaz bir hal aldı. Sosyal güvencesi yoktu, bu da işlemleri iyice ağırlaştırıyordu. Hastane polisi şikayetini bürokratik gerekçelerle kabul etmedi. Mor Çatı yine vali yardımcısından yardım istedi. Hastane polisinin ilgisi ancak böyle sağlanabildi. Muayene eden doktor 2 saat sonra gözden bir şeyi kaçırdığını söyleyip Gaye'yi tekrar sevk ve muayeneye aldı. Sonuç olarak hastanedeki işlemler tam 4,5 saat sürmüştü. Bu sırada kızına haber verilmiş, kızı da hastaneye gelmişti. Annesinin yaşadığı bütün bu sürece o da tanık oldu. Üstelik Gaye ve kızının işi daha bitmemişti, olayın olduğu bölgenin karakoluna gitmeleri gerekiyordu.

Gaye korktuğu, paniklediği bu merkezde yine uzun süre alan işlemleri Mor Çatı gönüllüleri ile birlikte yapmak zorunda kaldı. Sürecin sonunda Gaye ve kızı sığınağa gitmeyi kabul etmediler ve polis eşliğinde evlerine götürüldüler. Gaye'nin “koruma kararı” ertesi gün çıkarıldı. Avukat desteği sürüyor. Mor Çatı'dan psikiyatrik destek alacağını söylemesine karşın yaşadığı ağır travma ve günlük yaşamı devam ettirme kaygısı ile bu destekten yararlanamıyor.

Gönüllümüz Mine'nin yaşadığı sürece ilişkin notlarında şu küçük değerlendirme yer alıyor: “Gaye'nin hastanede cevaplamak zorunda kaldığı sayfalar dolusu anket, işlemlerinin uzaması yeniden sinir krizi geçirmesine, kızının bütün bunlara dayanamayıp sığınağa gitmekten vazgeçmesine ve polis eşliğinde yeniden eve dönmelerine yol açtı. Yaşadığı şiddetten kurtulmaya çalışan kadınların karakol ve hastane deneyimleri sonucu tekrar şiddet ortamına geri dönebildiklerine, cesaretlerinin kırıldığına bizzat tanık oldum.”

(Kasım 2011)

Neler deneyimledik?

1. Gaye yaralı bir halde bize gelmeden başvurduğu hastaneden ve karakoldan destek almalı, burada bir sosyal çalışmacı ile görüşebilmeliydi. Yaşamış olduğu ağır travmaya rağmen sorunlarına çözüm aramak için mücadele etmek zorunda kaldı.
2. Baro'nun Gaye'nin ihtiyacını görüp bize yönlendirmesi Gaye için çok yerinde bir karar oldu. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta Baro'nun devlete veya belediyeye ait sosyal servisler varken, bize yönlendirme ihtiyacı duymasıdır. Bu adımı atmasının nedeni gerçek sorumlulara ulaşamaması ya da Gaye'nin durumuna çözüm oluşturulması noktasında yeterli ölçüde güven duyulmaması olabilir.
3. Başka kadınlarla da deneyimlediğimiz “mutlaka olayın olduğu yerdeki karakola başvurma” ısrarcılığı kadınları korkutuyor ve yıldırıyor. Yakın karakolla ilgili daha önce olumsuz deneyimlere sahip olabiliyorlar ya da kocalarının bu karakoldaki polisleri tanıma ihtimali olduğunu düşünüyorlar. Bu uygulama mutlaka gözden geçirilmeli.
4. Hastanelerin şiddete uğrayan kadınlar için sevk gibi bürokratik zorlayıcı unsurları ortadan kaldırması, doktor ve hemşirelerin, sağlık sorumlularının kadına yönelik şiddet konusunda farkındalıklarının artırılması gerekmektedir. Nitekim bu eksikliği farkederek duyarlı bir hastane yönetimi kendi bünyesinde kadına karşı şiddetle ilişkili özel bir poliklinik açtı. İstanbul gibi büyük bir kentte bu tür merkezlerin sayısı artmalı ve kadınlar için bu merkezler ulaşılabilir hale gelmeli.

Hakim kararı ile şiddet!

ASLIHAN

Üniversite mezunu olan Aslıhan yüksek bir ücretle çalıştığı işten yaşamı tehdit altında olduğu için ayrılmak zorunda kalmış. 9 yıldır evli ve bir çocuğu var. Çocuk da şiddet görmekte. Eşinden gördüğü şiddete dayanamayıp Hürriyet Acil Yardım Hattı'nı arıyor ve karakola yönlendiriliyor. Polis memuru “ben de karıma 2 tokat atıyorum, ne olacak bundan” deyince Aslıhan şikayetçi olmaktan vazgeçiyor, karakolda sadece sığınak talebini iletiyor. Karakoldan rapor için önce adli tıba oradan da istasyon sığınağa gönderilen Aslıhan, burada yapılan görüşmede kendisine ve çocuğuna “bir sığınak bulun” dendiğinde Mor Çatı'ya geldi ve sığınmakta kalmaya başladı.

Aslıhan'ın kendi çalışması ile edinmiş olduğu evdeki değerli eşyaları ne yazık ki polis gözetiminde evden çıkarılmadı. Koca bunlara el koydu, Aslıhan ve çocuğu ekonomik zorluk çekmeye devam ettiler. Boşanma davası açan ve “koruma kararı” talep eden Aslıhan yazdığı dilekçelerde çocuğa yapılan fiziksel ve psikolojik şiddeti anlattı. Nitekim 4320 sayılı yasa doğrultusundaki “koruma kararı” hem anne hem çocuğu kapsayacak şekilde çıkarıldı. Gelin görün ki, babanın çocuğu ile kişisel münasebet için başvurduğu Aile Mahkemesi Hâkimi, çocuğa uyguladığı şiddete ve açıkça kaçırma tehdidinde bulunmasına karşın, babaya kişisel görüşme izni verdi. Nitekim daha ilk görüşmede baba çocuğu kaçırdı. 4320 Sayılı Karar'da çocuğun adı açık yazılmadığı, “müşterek çocuk” olarak geçtiği için çocuğun babadan alınması mümkün olmadı. İşin trajik komik yanı çiftin başka çocuklarının olmamasıydı. Babanın çocuğu zorlaması ve kandırması ile sığınanın yeri baba tarafından öğrenildi. Defalarca polis çağrıldı, üç kez “koruma kararı”na ihlâl tutanağı tutuldu. Boşanma davası başlayıp anne velayeti alınca adam çocuğu duruşma öncesi anneye teslim etti.

İlk celsede Aslıhan'a aile konutları tahsis edildi ve kocasına “kararları yine ihlâl edersen tutuklanırsın” dendi ama çocukla kişisel görüşme izni yine verildi. Adam çocuğu ilk kişisel görüşmede yine kaçırdı ve o kentten bu kente dolaştırıp durdu. Aslıhan Mor Çatı'nın desteği ile defalarca ayrı ayrı kentlerde savcılıklara suç duyurusunda bulundu. Aylar süren kovalamacanın ardından çocuk bulundu, Aslıhan çocuğunu aldı. Çocuk son derece korkmuştu, kaygı ve tedirginlik belirtilerini daha da yoğun yaşar hale gelmişti ve az beslenmişti. Aslıhan şimdi anne-babasının da desteği ile yeni bir hayat kurmaya çalışıyor, boşandı, ancak adam saldırılarına devam ediyor. Yeniden “koruma kararı” çıkarılmasını sağladı. Son gördüğümüzde eski kocasının saldırısı nedeniyle kolu sarılıydı. İncinmiş ve koca yine ceza almamış!

(Kasım 2010)

Neler deneyimledik?

1. Aslıhan şiddetten uzaklaşmak için yapması gereken her şeyi yaptı. Ancak kaldığı istasyon sığınaktan çıkarılması nedeniyle ikinci bir korku ve kaygı yaşadı. Mor Çatı'nın sığınağında yer olmasaydı belki de yaşadığı ortama geri dönecekti.
2. Tüm yasal süreçleri işletmesine karşın, hâkim ve diğer yasa uygulayıcılarının tutumu bu süreçleri uygulayıcıların insafına terk etmeyecek düzenlemelere ihtiyaç bulunduğuna işaret ediyor. Yasa uygulayıcılarının toplumsal cinsiyet bakış açısından yoksun olması sadece Aslıhan'ın değil çocuğunun da istismar edilmesine yol açtı.
3. Yasalar uygulanmadığı için Aslıhan sürekli bir işte çalışmamakta. Bu da halen ekonomik bağımsızlığının hem koca, hem de yasaların uygulanmasını sağlayamayan kurumlar tarafından engellenmiş olması anlamına geliyor. Aslıhan korkmadan dışarı çıkamıyor, yaşamı sürekli tehdit altında.

Koruma kararını ihlâl edene ceza yok!

AMELIA

Uzman tıp doktoru olan Amelia'nın kendisi değil ama kocası TC vatandaşı. Ağır şiddet gördüğü için karakolu gitmiş ve istasyon sığınağa yönlendirilmiş. Koca yerini öğrenmiş ve sokakta Amelia'ya saldırmış. Mor Çatı'ya geldiğinde yara bere içerisindeydi. Mor Çatı gönüllüsü Didem fotoğraflarını çekti ve hastanede kendisine refakat etti. İlk müdahalesi yapıldıktan sonra Mor Çatı'nın sığınağında kalmaya başladı.

Amelia Türkiye'de yaşamak ve haklarını kullanabilmek istemekte. İyi Türkçe konuşuyor ve yazıyor. Koca, fiziksel saldırılarına devam ettiği gibi Amelia'nın hayatını zorlaştırmak için her yolu denemekte. Amelia'nın sınır dışı edilmesini sağlamak üzere boşanma davası açtı. Olaya tanık olan Mor Çatı gönüllüleri davada mahkeme tarafından dinlendi ve Mor Çatı'ya geldiğinde çekilen fotoğraflar kanıt olarak (Amelia'nın izni ile) mahkemeye sunuldu. Mahkeme Amelia'nın sınır dışı edilmesi ile ilgili talebi ret etti.

Kocanın yaptığı saldırılardan kendini korumaya çalışan Amelia bir yandan da oturma izni için gerekli belgeleri toplamalı. Bu da canını tehlikeye atarak adamın oturduğu yerin çevresinde dolaşmak demek. Bir süre önce koca, Amelia'nın Mor Çatı sığınağında kaldığını öğrendiğinden Amelia sığınaktan ayrılmak zorunda kaldı. Arkadaşlarında kalarak hukuksal işlerini takip etmek üzere avukat atanmasını sağladı. Baro'nun ikamet ve fakirlik belgesi istemesi işi güçleştirdi. Ancak Mor Çatı'nın Beyoğlu Kaymakamı'ndan destek almasıyla sorun çözüldü. Amelia İstanbul'da olduğu süre içinde Mor Çatı gönüllüsü psikolog ve sosyal çalışmacılarla düzenli görüşmeye devam etti. Artık İstanbul dışında yaşıyor. Kocasının ise birçok ceza davası olduğu gibi defalarca 4320 Sayılı Karar'ın ihlali bulunmakta. Hiçbirinden ceza almış değil!

(Şubat 2010)

Neler deneyimledik?

1. Amelia'nın aldığı ikametgâh, fakirlik kâğıdı gibi belgeler ücretsiz avukat desteğine ihtiyaç duyan kadınların tümüne gerekli. Ancak kadınlar bunları çıkarabilmek için şiddetin olduğu, olabileceği yerlerde dolaşarak hayatlarını riske atıyorlar, çoğu kez adresleri de ortaya çıkabiliyor. Ayrıntı gibi görünen ancak kadınlara büyük zorluk yaratan bu tür işlemlerin kadınların hayatını kolaylaştıracak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekiyor.
2. Amelia'nın fiziksel ve ruhsal sağlığı yasaların uygulanmaması yüzünden riske atıldı. Bu nedenle mesleğini Türkiye'de uygulayabileceği koşulları bir türlü yaratamıyor. Kısacası gördüğü ekonomik şiddet devam ediyor.
3. Kocaları TC vatandaşı ancak kendileri TC vatandaşı olmayan çok sayıda kadın yaşadığı şiddet nedeniyle

Mor Çatı'ya başvurmakta. Eşlerin bilinçli bir şekilde kadınların vatandaşlık hakkı elde etmelerini engellediklerine tanık oluyoruz. TC vatandaşı olmayan kadınların şiddete uğradıklarında Türkiye'de kalmaları için gerekli işlemleri yerine getirebilmeleri çok güç. Yasa uygulayıcıların alınmış kararları uygulamaması, kadına şiddeti göz önünde bulundurmaması kadınların şiddetin sonuçlarını çok daha ağır yaşamalarına neden oluyor.

Açılan 14 dava var, tutuklama yok!

YEŞİM

Yeşim 2009 yılından bu yana kocasından ayrı yaşıyordu. Önce telefonla aradı Mor Çatı'yı, daha sonra yüz yüze görüştük. Üniversite mezunu ve 41 yaşındaydı. 2 çocuğu vardı. Evliliklerinin ilk yıllarında başlayan şiddetin giderek dozunu artırdığını, aynı işyerinde çalışırken, çalışanların gözü önünde uyguladığı şiddet nedeniyle iş değiştirmek zorunda kaldığını anlattı Yeşim. İşi ayırınca hayatı biraz daha kolaylaşmıştı. Ancak ailesinde yaşanan arka arkaya hastalıklar ve kayıplar zor günler geçirmesine neden olmuş, koca ilgisiz davranışlarına ve şiddet uygulamaya devam etmişti. Yeşim'in eşinden ayrılmaya karar vermesi üzerine koca evi terk etti, hatta boşanma davası açtı. Ancak bir yandan da her fırsatta şiddet uygulamaya devam ediyordu. Şiddet Yeşim'in yakınlarına da yönelmeye başlamıştı. Adam defalarca Yeşim'in ailesini, çevresindeki kişileri hırpaladı, ölümle tehdit etti. Yeşim "koruma kararı" alınmasını sağladı, buna karşın koca takip ve tehditleri sürdürerek Yeşim'in arabasına ve iş yerine saldırdı.

Mor Çatı'ya geldiğinde Yeşim'in açmış olduğu 14 kadar dava bulunuyordu. Kendisinin ve çocuğunun psikolojisinin bozulduğunu, çalışamaz hale geldiğini, iş çevresinin olumsuz etkilendiğini, ekonomik darboğaza girdiğini, arka arkaya icralarla, protestolarla uğraştığını, kirasını ödeyemediği için evden çıkarıldığını anlattı. Mor Çatı'dan düzenli psikolojik destek almaya başladı. Aile Mahkemesi uzmanları (psikolog ve pedagog) yaşanan şiddetin çocuğu çok ağır etkilediğini görmüşler, bunu raporlarında belirtmişlerdi. Ancak yine de babanın karakoldan görüş günleri çocuğu almasına karar verildi. Nafakalarını ödemeyen baba, bu süreçte çocuğu da görerek etkilemeye devam etti. Koca'nın saldırılarını durdurduğu tek süre ortak tanıdıklarını kaçırmaktan hapse girdiği 3 aylık süre oldu. Bu süre içinde hem Yeşim, hem çocuk daha rahattı. Ancak bu kez de çocuğun okulu kural dışı davranarak halasının çocuğu görmesine izin verdi. Hala, annenin itirazlarına karşın babadan çocuğa haber taşıdı. Yeşim çocuğunun okulu yarım kalacak diye hukuki işlem yapamadı.

Yeşim'in Mor Çatı ile görüşmesi olduğu bir gün hala çocuğu okuldan alıp karakola götürdü ve "annesini terk etti" dedi. Karakol Yeşim'i aradı. Yeşim görüşmeyi bırakıp alelacele karakola koştu, zor anlar yaşadı.

Yeşim, ailesi, çocukları ve kendi hayatı için endişe duyuyor. Yapmış olduğu başvurulara, alınmış kararlara rağmen yasaların kendisini koruyamadığını görüyor. Koca hapisten çıkmadan önce bir kez daha "koruma kararı" çıktı. Ancak koca çocuğu kullanarak Yeşim'in hayatını etkilemeye devam ediyor. Sadece psikolojik olarak değil, işini ihmal ettiği için ekonomik olarak da olumsuz etkileniyor hâlâ Yeşim.

(Ocak 2011)

Neler deneyimledik?

1. Yeşim'le çok uzun süredir Mor Çatı gönüllüleri düzenli görüşme yapıyor. Birlikte yasaların uygulanmasının yol açtığı olumsuzlukları deneyimliyoruz. Yasa uygulayıcılar, kocayı güçlendirmek yerine Yeşim'i güçlendirselerdi Yeşim hayatında müthiş değişimler yaratacaktı.
2. Kadına yönelik şiddetle mücadeledeki aksaklıklar sadece kadınları değil, çocukları da bir kez daha mağdur ediyor. Yeşim ve çocuğuna verilen psikolojik destek endişe, kaygı, korkunun giderilmesinde tek başına yeterli değil. Çünkü saldırgan bütün yasal başvurulara rağmen tehditlerini serbestçe gerçekleştirmeye devam ediyor.
3. Okulun göstermiş olduğu bu tutum kadına karşı şiddetle mücadelenin bütüncül olması gerektiğini, farklı kurumların işbirliğine ihtiyaç olduğunu ortaya koyuyor. Eğitimcilerin kadına yönelik erkek şiddeti ve çocuk hakları konusunda farkındalıklarının yükseltilmesi gerekmekte.

Ayşe 23 yaşındayken amcası aracılığıyla tanıştığı kendisi gibi İran'lı bir doktorla evlendi. İran'da psikoloji okuyordu. Adam ise Avrupa ülkelerinin birinde yaşıyordu ve kendisinden 16 yaş büyüktü. Ayşe kısa sürede onun yaşadığı ülkeye taşındı. Evlilikleri boyunca adam sık sık iş değiştiriyor, kentten kente taşınıyorlardı. Yaşadıkları ülkenin yasalarına göre 3 yıl sonra Ayşe o ülke vatandaşlığını alabilirdi, ancak kocası engelledi. Evde çocuklarla kalmak zorunda olduğu için Ayşe çalışmadı. Kızı ve kendisi baskı görüyordu. Evlilikleri iyi gitmediği için boşandılar, çocukların velayeti Ayşe'ya verildi. Ancak boşanma ve velayet İran'da geçerli değildi.

Eski koca boşandıktan sonra İran'a dönmüş, orada çalışmaya başlamıştı. Ayşe İran'daki bir yasadan yararlanıp eski kocasına İrandan çıkış yasağı koydurdu. Adam İran yasalarına göre evlenirken gelene ödeme zorunda olduğu çeyiz parasını ödememişti. Ancak yasanın bir istisnası vardı ve altı ay içinde 1 kez yurt dışına çıkışa izin veriyordu. Adam bunu kullanıp Ayşe'nin yaşadığı ülkeye geldi ve çocukları İran'a kaçırdı.

Öykünün bundan sonrası da çok tanıdık. Ayşe çocukların peşinden İran'a gitti, çocuklarını görebilmek için adamın yanında yaşamak zorunda kaldı. Hem adam, hem de adamın sevgilisi Ayşe'yi istemiyordu. Fiziksel şiddet başladı. Adam 'burası İran sana istediğim gibi davranabilirim' diyordu. Ayşe ve çocukları hasta olduklarında doktora gitmelerine izin vermedi. Gizlice gittiklerinde ise çocukların yanında Ayşe'yi feci dövdü. Ayşe'nin yüzündeki morluklar uzun süre geçmedi.

Ayşe bir süre sonra kendi ailesinin desteğini alıp çocuklarıyla beraber yasadışı yollardan İran'ı terk etti. İstanbul'a gelip bir otele yerleşti. Önce daha önce yaşadığı ülkenin konsolosluğuna gitti. İşlemleri için beklemesi gerekiyordu. Otelde kaldığı 2 günün ardından otel çalışanı oda ücreti istedi kendisinden. Ayşe parayı hemen veremeyeceğini, bir sığınağa ihtiyacı olduğunu söyledi. Çalışan ücretini alma koşuluyla kendisine bir telefon numarası vereceğini belirtti. Ayşe parayı ödeyince Mor Çatı'nın telefonuna da ulaşmış oldu.

Dil engeli aşıp Ayşe Mor Çatı gönüllüsü ile görüştü ve çocuklarıyla birlikte sığınağa yerleşti. Ayşe ile ilk gün görüşme yapılmadı, dinlenmesi sağlandı. Ertesi gün derinlemesine bir görüşme yapıldı. İhtiyaçları analiz edildi. Ayşe'nin talepleri doğrultusunda destek verildi. Bir yandan İstanbul'daki konsoloslukla görüşülüyor, bir yandan da gideceği ülkede sığınak desteği sağlanmaya çalışılıyordu. O ülkede Mor Çatı'nın da iletişim içerisinde olduğu kadın örgütü Ayşe'yi sığınağına yerleştirmeyi kabul etti. Artık iş yasal işlemlere kalmıştı.

Ayşe'nin İran pasaportuna eski koca el koymuştu ve İrandan çıkış yapmaması için mahkemeden çıkış yasağı konulmasını sağlamıştı. Ayşe İran'ı terk ettikten sonra da Ayşe'nin ailesini yasal birimlere karısını ve çocuklarını kaçırmakla suçlayıp şikâyet etti. Ayşe bu nedenle İran konsolosluğuna giderek geçici pasaport isteminde bulunamadı. Yaşadığı ülkenin konsolosluğu bu sorunu aşmak için Ayşe'nin o ülkeye gitmesini ve 5 gün kalmasını sağlayan bir tür pasaport temin etti. Çocuklar o ülkenin vatandaşı olduğu ve pasaportları baba almadığı için zorluk yaşamadılar. Ancak Türkiye'ye de kaçak yollarla giriş yapıldığı için Ayşe, çocukları, Mor Çatı gönüllüsü ve gideceği ülkenin konsolosluk görevlisi Yabancılar Şubesi'ne gittiler. Usul gereği Yabancılar Şubesi'nde akşama kadar kalınıp yine refakat desteği ile Ayşe ve çocuklarının havalimanına ulaşması sağlandı.

(Temmuz 2010)

Neler deneyimledik?

1. Ayşe ve çocuklarının işlemlerin tamamlanması çok kısa sürede gerçekleşti. Bunun en önemli nedenlerinden birisi Ayşe'nin ve çocuklarının dilini konuşan gönüllülerimizdi. Mor Çatı şiddetten uzaklaşmak için yapılan başvurularda ihtiyaç duyulan tercümanlık desteğini sağlamak konusunda her zaman hassasiyet gösteriyor. Çünkü kadınların yaşadıklarını kendi dillerinde anlatmalarının avantajı büyük. Dille ilgili her türlü engelin ortadan kaldırılması danışma merkezi ve sığınak çalışanlarının sorumluluğunda.
2. Ayşe'nin yaşadığı ülkenin konsolosluğu ve o ülkedeki kadın örgütünün yaklaşımı, bizimle beraber oluşturulan ortak çalışma Ayşe ve çocuklarının çabuk, güvenli şekilde yaşamak istedikleri ülkeye geri dönmelerini sağladı.

3. Ayşanın Mor Çatı sığınağında kaldığı süre içinde kendisine ihtiyaçları doğrultusunda destek verildiğini görmesi güven yarattı. Kendi ayakları üzerinde durana kadar dayanışma göreceğine inanarak başka bir ülkeye gitti. Çocuklar ve Ayşa babanın/kocanın yarattığı travmayı, sokakta kalıp daha da artırmadan geride bırakma olanağına kavuşmuş oldular.

Namus gerekçesiyle hapis

SERAP

Almanya'da yaşayan Serap 19 yaşında erkek arkadaşından hamile kaldı. Amcası kendisini zorla Türkiye'ye getirdi ve eve hapsedi. Öldürmekle tehdit ediyordu. Serap Almanya'daki kendi sosyal hizmet uzmanına gizlice telefon etme fırsatı buldu, yaşadıklarını anlattı, evde bulduğu bir faturadan adresi alıp sosyal hizmet uzmanına verdi. Sosyal çalışmacı daha sonra Almanya'dan Mor Çatı'ya ulaştı. Serap'ın kaldığı eve polis gönderilmesi sağlandı. Aynı numarayı taşıyan 2 ev bulunuyordu. Biri boştu. Diğer evde kapıyı kimse açmadı. Akraba olan komşular ise polise böyle bir olayın olmadığını söylediler. Aynı gün akşam üzeri Mor Çatı gönüllüsü Zeynep, adrese yeniden polisin gitmesini sağladı ve Serap bulundu. Polis genç kadını alıp karakola getirdi. Akşam olduğu için ilk gece Mor Çatı Serap'ı bir otele yerleştirdi ve ertesi sabah birlikte sığınağa gidildi.

Serap Almanya'ya dönmek istiyordu. Türkiye'de kalması onun için tehlikeliydi. Alman Konsoloslugu ile görüşüldü. Amcası Serap'ın pasaportundan 2 sayfayı yırtmıştı. Pasaport geçersizdi. Yine Mor Çatı gönüllüsü Zeynep'in refakati ile Serap'a Yabancılar Şubesi'nden yeni bir pasaport çıkartıldı. Vize alındı. Kendisine uçak bileti temin edildi ve Serap güvenle Almanya'da kalacağı sığınağa gönderildi.

(Ekim 2010)

Neler deneyimledik?

1. Mor Çatı gönüllülerinin kendilerine gelen bilgiyi ciddiyetle ve ısrarla takip etmesi sonucu Serap Almanya'ya dönebildi ve belki de yaşamsal bir tehlikeyi atlattı.
2. Polisin duyarlılığı, Mor Çatı'nın ilettiği bilgileri ciddiye alması, dikkatli takibi sonucu Serap alıkonulduğu evden güvenle çıkartılarak Mor Çatı sığınağına yerleştirilebildi.
3. Serap'ın Almanya'ya gidebilmesi için gerekli işlemlerin hem konsolosluk hem de Almanya'da ki sosyal hizmet uzmanı tarafından hızlandırılması Serap'ın bu süreçte aldığı zararı kısmen azalttı.
4. Mor Çatı'nın bütün bu süreçte telefon görüşmelerinden, refakate kadar vermiş olduğu desteğin ne yazık ki maddi bir karşılığı da var. Bu giderler bağışlar aracılığıyla karşılanabiliyor.

Çocuk tacizi konusunda deneyimli bir polis merkezi

ESER

Eser, İstanbul'da yaşıyor. Evli ve 4 yaşında bir oğlu var. Bize gelip destek isteme nedeni babanın çocuğa cinsel tacizi. Eser'in kronik bir rahatsızlığı var, sürekli ilaç kullanmak zorunda. 25 yaşında iken tecavüze uğramış ve annesi onu tecavüzcüsü ile evlenmeye zorlamış. Eser evlenmiş ama ardından kaçarak bu ilişkiye son vermiş. Bir süre çeşitli işlerde çalışıp kendisini geçindirmiş. Şu an evli olduğu kişinin tecavüzüne uğrayınca yine ailenin zoru ile evlendirilmiş, ardından oğlu dünyaya gelmiş. 2 yıl önce kocasının oğullarına tacizde bulunduğunu fark etmiş ve koca ile yüzleşmiş. Koca psikiyatriste gideceğine dair söz vermiş. Tam anlamı ile yerine getirilmemiş bu söz. Birkaç hafta önce babanın çocuğa tekrar tacizde bulunduğu tanık olmuş Eser. Bunun üzerine çözüm arayışı içine girmiş. Durumu paylaştığı doktor kendisine Mor Çatı'nın iletişim bilgilerini vermiş. Eser çocuğunu alıp bize geldi. Tacizler çocuk ve kendisi uyurken gerçekleştiği için uyuyamadığını, çocuk ise uyuduğu için tacizin farkında olmadığını söyledi. Ancak görüşmenin sonuna doğru çocuğun "Babam giderken dudaklarımı yaladı" dediğini de belirtti.

Daha önce 7 defa intihara kalkıştığını, artık çocuğu için yaşamak zorunda olduğunu söyleyen Eser, eşinden ayrılmak ve bir sığınakta kalmak istiyordu. Eser'le 3'lü protokol ve yasal haklarla ilgili bilgiler paylaşıldı. 3'lü protokol doğrultusunda sığınak talebini karşılamak için karakola gidip "ben ve çocuğum şiddet görüyoruz" diyebileceği belirtildi. Bir süre kafasını topladıktan sonra çocuğun istismarı ile ilgili de harekete geçebilirdi. Eser istismar konusunda hemen harekete geçmeye karar verdiği için Çocuk Şube Müdürlüğü'ne Mor Çatı gönüllüsü ile birlikte başvurdu.

Burada Eser'e çocukla birlikte fazla yorulmamaları ve ihtiyaçları olan desteği alabilmeleri için konu üzerinde çalışan başka bir Çocuk Şube Müdürlüğü'ne gitmelerinin doğru olduğu belirtildi. Üst üste zor kararlar almak zorunda kalan Eser Müdürlük'te bir sinir krizi geçirdi. Sakinleşmesi için Mor Çatı gönüllüsü Elif kendisine destek olurken polisler de son derece sabırlı davranıp beklediler ve Eser'le oğluna bir araba tahsis ettiler. Yine Mor Çatı gönüllüsü ile birlikte başka bir Çocuk Şube Müdürlüğü'ne gidildi. Burada çocuk hemen bir psikologun yanına alındı. Eser durumu anlatamayacak halde olduğundan ilk etapta Elif görevlilere kısaca bilgi verdi. Şube'de çalışan polislerin alanda eğitim almış olması ve temel iletişim becerileri (kadını dinlemeleri, sorunun çözülebileceği ile ilgili açıklamaları, konuşurken fiziksel olarak kadının rahat hissedebileceği bir konum almaları gibi) Eser'in sakinleşmesinde ve onlara güven hissetmesinde etkili oldu. Sakinleştiğinde bir eczaneye gidildi ve Eser ilaçlarını aldı. O gün evden çıkarken ayrılma konusunda kesin karar vermemiş olmasına rağmen yanına kendisinin ve çocuğunun kimliklerini, sürekli kullanması gereken ilaçlarla ilgili raporunu alması işleri kolaylaştırmıştı. Eser ve oğlu kendilerini daha rahat ve güvende hissettikten sonra Mor Çatı gönüllüsü Elif Çocuk Şubeden ayrıldı.

(Ekim 2011)

Neler deneyimledik?

1. Eser'le çocuğunu Çocuk Şube'ye götürürken Mor Çatı gönüllüsü Elif oldukça rahat hissediyordu. Çünkü daha önceki deneyimlerimizden Çocuk Şube'nin destekleyici yaklaşımını biliyorduk. Nitekim Elif şu notu düştü : "Kafamda beliren soru işaretlerini tekrar tekrar sorduğum memurların ayrıntılı açıklama yaptıklarını, dahası benim önerilerimi de dikkate aldıklarını gözlemledim. Doğru iletişim kurduğumuz için ortaya çıkabilecek yanlış anlaşılmalardan ortadan kaldırılabildi. Örneğin; Mor Çatı'nın kadına zaten bir sığınak sağladığını düşünmeleri gibi. 4320 Sayılı Yasa ile ilgili bilgileri benim vermem gerekti. Ayrıca Eser'in gün içinde yaşadığı sarsıntılar nedeniyle unuttuğu, bağlantı kuramadığı konularla ilgili benim hatırlatmalarımı görevliler dikkatle dinlediler. Örneğin, evine geri dönmek istemiyor, kalacak yer sıkıntısı var, tek sorun çocuğun istismarı değil gibi. Olayları anlatmak her seferinde yıpratıcı olduğu için dinlemesi gereken herkes bir araya geldikten sonra Eser'in ifadesi alındı. Psikologun çocukla yaptığı ilk görüşmenin raporu da sorumlulara teslim edildi. Ben tutanağı imzaladıktan sonra oradan ayrılacağımı Eser'e belirttim ve bunun sorun olup olmayacağını sordum. Mor Çatı avukatlarının telefonlarını da edinen Eser benim gitmemin sorun olmayacağını belirtti. Kendisine istediği zaman bizimle iletişime geçebileceğini belirttikten sonra vedalaştık. Ayrılırken içim rahattı."
2. Kadına yönelik şiddetle mücadelede ülkede var olan her merkezin veya yerel birimin kadından yana tutum ve yaklaşım göstermesi Mor Çatı'nın politik hedeflerinden biridir. Çocuk Şubede görülen olumlu örnek sayısının artması ve bunun kurumsal bir davranış biçimine dönmesi çok önemli. Bu tutum Eser ve çocuğunun yorulmamasını, kendilerini rahatlıkla ifade edebilmelerini, muhtemelen yaşadıkları şiddetten uzaklaşmak için güçlü bir adım atmalarını sağladı. Nitekim Eser'in Mor Çatı gönüllüsü Elif'in yanında kalmasına daha fazla ihtiyaç duymaması, polisin verdiği güven sayesinde gerçekleşti.

Karakoldan "telkin", savcıdan "gizlilik ihlali"

Tansu Yılmaz

Tansu ile ilk görüşmemiz, kız kardeşi ile birlikte Mor Çatı Dayanışma Merkezi'ne geldiğinde gerçekleşti. Tansu 19 yaşında ve bir yıllık evliydi. Çocuğu yoktu. Mor Çatı'ya gelirken ilk kez yaşadığı yerden uzaklaşıyordu.

“Ben şiddet görmüyorum ama ayrılmak istiyorum, ne yapabilirim, haklarım neler” diye sormak için gelmişti Tansu. Ailesinin zoruyla halasının oğlu ile evlendirildiğini, çok mutsuz olduğunu, ailesinden destek alamadığı için onlara kızdığını söyledi. Babasının iki eşi olduğu için annesinin üzerinde hissettiği duygusal baskıyı kendisine yansıttığını, kardeşlerinden farklı olarak bu anlamda şiddete maruz kaldığını düşünüyordu. Medyada sürekli eşlerinden ayrılmak isteyen kadınların yaşadıklarını görerek korktuğunu anlatan Tansu, bizzat haklarını öğrenmek ve ayrılmanın bir yolunu bulmak istiyordu.

Görüşmenin ilerleyen anlarında Tansu, kocasıyla evlenmek zorunda kalmasının nedeninin, 16 yaşındayken “yaşadıkları bir durum” olduğunu anlattı. Şimdi kocası olan ve o zaman 20 yaşında olan kuzeni ile aynı evde yaşadıklarını. Kuzeni kendisine tacizde bulunmuş, tecavüz etmiş. Ailesi, okulu bırakıp kuzeniyle evlenmesini istemiş. Bunun kendisine yapılan bir oyun olduğu izleniminde Tansu. Olay sonrasında okulunu bırakmak zorunda kalmış, psikolojik ve psikiyatrik destek almaya başlamış. Ancak ailesi “ilaç kullandığın için çocuğun olmaz” dediğinden tedaviyi sonlandırmış. Tansu’ya yasal hakları anlatıldı ve psikolojik destek teklif edildi. Bize telefon numarası vermeyi tercih etmeyen Tansu, psikolojik destek için düşünüp arayacağını söyleyerek ayrıldı.

Ertesi gün gerçekten de telefon etti, evden ayrılacağını, tüm belgelerini ve değerli eşyalarını hazırladığını, bundan sonra neler yapabileceğini öğrenmek istediğini söyledi. Önce arkadaşının yanına gitmek istiyordu ama kocası adresini bilmeseydi de arkadaşını tanıyordu. Aslında bir sığınağa gitmeyi ilk etapta daha doğru bulduğunu ancak sığınaklarla ilgili kaygıları bulunduğunu belirtti. Bir sığınağa girdikten sonra oradan istediğinde çıkamayacağını, kendisini anlamayacaklarını düşünüyordu. Çünkü ona göre vücudunda herhangi bir darp izi olmadığından ayrılma isteğini yeterince gerekçelendiremiyordu. Bu kaygılarını giderecek bilgiler Tansu’yla paylaşıldı. Bunun üzerine ilk görüşmede telefon numarasını vermek istemeyen Tansu, bu kez telefon numarası bıraktı.

Birkaç gün sonra tekrar iletişime geçtiğimizde eşinin evden uzaklaşmasını sağlayacak “koruma tedbiri” için dilekçe verdiğini belirtti. Ertesi gün de yine Mor Çatı’yı arayıp evinden ayrıldığını, dışarıda olduğunu ve ne yapacağını bilmediğini söyledi. Daha önce kardeşiyle geldiği için ailesi Mor Çatı’yı biliyordu, gelip kendisini sorabilirlerdi. Ailesine ya da herhangi bir kişiye Mor Çatı’dan bu tür bilgilerin verilmemesini anlattık. Nitekim hemen sonra anne, baba, kızkardeş ve koca kapıya geldi ve uzun süre ayrılmadı. Ardından koca tekrar gelerek tanıdıkları bir polisle görüştüklerini, polisin yapacağı bir şey olmadığını öğrendiklerini, Tansu ile görüşmek istediğini söyledi. Kendisine bir bilgi veremeyeceğimiz yeniden ifade ettik.

Tansu ile tekrar görüştüğümüzde, sabah gittiği bir karakolun işlem yapmadığını, olayın olduğu ilçedeki karakola gitmesini istediklerini söyledi. O ilçede ise gittiği asayiş birimi Tansu ısrarcı davranmasına karşın darp izi olmadığı için sığınağa yönlendirmiyordu. Hatta “sana nasıl 4320 verdiler” diye sormuşlar. Daha sonra polislerden biri “sığınağı arayalım da yer varsa gitsin” diyerek Tansu’nun telefonda SHÇEK görevlileri ile görüşmesini sağlamış. Telefondaki kişi ise “Buraya gelemezsin sen, buradaki kadınlar yaşlı, çoluk çocukları var, sen çok gençsin. Çocuk sığınağına git” demiş. Tansu yılmamış. Bahçelievler’deki görevlilerle görüşmüş. Onlar kendilerinin yapacağı bir şey olmadığını, Çağaloğlu’na gitmesini söylemişler. Tansu bizi arayıp, “orası neresi, nasıl gideceğim” gibi sorular sordu. Biz de yine en yakın karakola gitmesini, Çağaloğlu’ndaki SHÇEK İl Müdürlüğü’ne gitmesine gerek olmadığını söyledik.

Tüm yol masraflarını İstanbul’da ilk kez bu kadar çok yere giden Tansu tek başına karşıladı. Bahçelievler’de gittiği karakoldaki bir kadın polis kendisi ile bire bir “ilgilendiğini” ona “sen çok yanlış yoldasın”, “yuva yıkmak o kadar kolay mı” gibi öğütler verdiğini, zorluklar çıkarıp vazgeçirmeye çalıştığını anlattı. “Kadın annem gibi bana öğütler verdi sadece” diyordu. Bu polis, Tansu’nun vazgeçmediğini görünce onu Bahçelievler’deki bir başka karakola yönlendirmiş. Bahçelievler’deki ikinci karakolda Tansu’ya mesai saati bittikten sonra gelmesini, akşam 20.00’den sonra kendisini Mor Çatı sığınağına yerleştireceklerini söylemişler. Tansu, Mor Çatı’nın sığınağında yer olmadığını bildiğini, zaten bizimle irtibat halinde olduğunu söylediğinde ise “Sen söyleyince yerleştirmezler ama biz söyleyince yerleştirirler” denmiş. Bu konuşmanın ardından Mor Çatı gönüllüsünün karakolla görüşmesi sonucu anlaşıldı ki görevli memur devlet sığınaklarını Mor Çatı sanıyordu. Akşam 20’den sonra yerleştirilme nedeni ise polisin elindeki araç sayısının yetersiz ve ancak bu saatten sonra uygun olmasıydı. Mor Çatı’nın polisle yaptığı görüşmede Tansu’nun akşam bir istasyon sığınağına yerleştirileceği bilgisi net olarak alındı.

İstasyon sığınağına yerleşen Tansu kaygı içindeydi. Çünkü kendisine “yeterince tehlikede olmadığı” bu nedenle sürekli bir sığınağına yerleştirilmesi ihtimalinin pek olmadığı vurgusu yapılmıştı.

Dayanışma Merkezi’mizi arayan Tansu’nun kocası ise eşini görebilmek için savcılıktan kâğıt aldığını söylüyordu. Kendisinden bu belgeyi bize getirmesini istedik. Elinde gerçekten de bir Cumhuriyet Savcısı’nın imzasını taşıyan “Beyoğlu Mor Çatı Kadın Sığınma Evi”ne hitaben yazılmış, kocanın “yaptığı araştırmada” eşinin burada kaldığını öğrendiğini, Cumhuriyet Savcısı’ndan aldığı bu izin sonucu eşiyi kurum personeli nezaretinde görüşme yapabileceğini dile getiren bir belge bulunuyordu. Kocaya buranın bir cezaevi olmadığı, eşinin de bir yetişkin olduğu, böyle bir görüşmenin mümkün olamayacağı hatırlatıldı ve belgenin bir kopyası alındı. Ardından Mor Çatı tarafından Cumhuriyet Savcılığı’na gizliliğin şiddete uğrayan kadınlar açısından önemini dile getiren bir yazı yazıldı.

(Kasım 2011)

Neler deneyimledik?

1. Tansu sığınakta kaldığı süre boyunca cep telefonunu kullanamadığından ve çok az telefonla görüşme fırsatı bulabildiğinden yakındı. Dayısı ile görüşmüş, onun kendisini destekleyeceğini öğrenmişti. Eşinin açtığı boşanma davası daha önceki “kayıp ihbarı” nedeniyle kabul edilmediğinden, Tansu kendisi başvuru yapmaya karar verdi. Ailesinin onun kararlılığını görüp artık müdahale etmeyeceğine inanıyordu.
2. Tansu’nun oradan oraya dolaştırılarak yaşadığı süreç bir sığınağına yerleştirilmesiyle son buldu. En son yaptığımız görüşmede, ailesinin tavrıyla ilgili herhangi bir şüphe duyduğunda bir şekilde bize ulaşmasını kararlaştırdık. Tansu’nun haklarını bilen ve elde etmek için ısrarcı olmaktan vazgeçmeyen bir kadın olduğunu, ihtiyaç duyduğunda bizi arayabileceğini biliyoruz.
3. Tansu’nun karakol karakol dolaştırılması, üzerinde darp izleri olmadığı için sığınağına alınacağını düşünülmemesi, SHÇEK sosyal hizmet uzmanlarının yaşı nedeni ile başvurusunu dikkate almayıp çocuklarla ilgili bölüme yönlendirmesi ve oradan da tekrar İl Müdürlüğü’ne yönlendirilmesi 3’lü protokolün hâlâ uygulanmadığının göstergeleri. Kendisine ivedi destek verilmeyince Tansu yaşamını istemediği bir biçimde sürdürmeye, şiddet ortamına geri dönmeye karar verebilirdi. Alanda çalışanlar tarafından söylenen “yuvasını yıkmaması”, telkini açık açık sözel bir baskı oluşturmakta.
4. Ulusal Eylem Planı’nda, Başbakanlık Genelgesi’nde (2006/17) ve üçlü protokolde devletin birimlerinin nasıl çalışması gerektiği anlatılmış olmasına rağmen, alanda şiddete yönelik önleyici çalışma yapacak birimlere gerekli bütçenin ayrılmaması alan çalışanlarını da zorlamakta. Tansu’ya yardım edecek olan polis memurunun, tek araç olduğunu onun da ancak saat 8’de uygun olabileceğini söylemesi bizim için hayli düşündürücü oldu. Tansu sabahtan öğle sonrasına kadar karakol karakol, SHÇEK birimleri de dâhil olmak üzere dolaşmış ve bir de akşam olup kendisinin ihtiyacı ile ilgilenilmesini beklemek durumunda kalmıştı.

SONUÇ

Türkiye’de son yıllarda kadınlara yönelik şiddetle mücadelede yasal pek çok değişiklik gündeme geldi. Son olarak 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa’da yapılacak değişiklikler hem kadın hareketi hem de Bakanlık düzeyinde tartışılmakta. Yasal değişiklikler kadınlar açısından büyük önem taşıyor. Şiddetin yaygınlığı, kadın cinayetlerindeki artış resmi rakamlarla da ortaya konmakta. Bu nedenle yasal düzenlemeleri uygulamalardan, her ikisini kadına karşı şiddetle mücadele politikalarından ayrı düşünemeyiz. Yasalarda değişim var, ancak kanımızca bunların hayata bir türlü geçememesi basitçe “uygulama sorunu” olarak görüldüğünde doğru bir değerlendirme yapılamamış olur. Yasa değişikliklerinde uygulama aksaklıklarını da ortadan kaldıracak önlemlere yer verilmesi, deneyimlerin dikkate alınması, uygulayıcılardan kaynaklanabilecek sorunları engelleyebilecek şekilde kaynak yaratılması yasaların hazırlık sürecinde de ele alınması gereken konular arasında. Başka ülke uygulamalarına, uluslar arası belgelere bakıldığında kadına karşı şiddetle mücadelenin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine karşı mücadele ile bir bütün olarak değerlendirildiğine tanık oluyoruz. Bu da her alanda kadınları güçlendirecek önlemler almak, bütçe ayırmak, geleneksel rolleri yeniden üretmekten kaçınmak anlamına geliyor.

İzleme Raporu’nda olumlu örneklerin de yer almasına karşılık, genel olarak kadınların şiddete maruz kaldıklarında başvurdukları kurum çalışanlarının var olan yasa, yönetmelik ve genelgelerle ilgili hâlâ yeterince donanımlı olmadıklarını, kendi şehirlerindeki olanakları bilmediklerini gözlemliyoruz. Sonuçta kadınlar doğru şekilde ya da yeterince bilgilendirilmiyor ve hakları bu kurumlar tarafından da ciddi şekilde ihlal edilmiş oluyor. Bu kurumlarda kadınlarla ilgili bilgilerin kayıt altına alınmaması, dolayısıyla ihtiyaçlarının görünür kılınmaması bir başka büyük sorun. Gelineen noktada tutulacak kayıtlar artık kadına karşı şiddetin herkes tarafından kabul edilen yaygınlığını değil, fakat kadın ve çocukların farklılaşan ihtiyaçlarını ortaya koymaya yönelmeli. Kadına karşı şiddetle mücadelede alınmış olan yol ve önümüzdeki dönemlere ilişkin hedefler ancak bu veriler ışığında değerlendirilebilir, görünürlük kazanan ihtiyaçlar doğrultusunda bütçe ayırmaktan personel belirlemeye kadar bir dizi politika geliştirilebilir.

Bir diğer sıkıntı ise sığınakların niteliği hususunda göze çarpıyor. Sığınaklar kadınlara şiddetten uzakta güven içinde kalabilecekleri, kendilerine ilişkin kararları endişe ve kaygı duymadan alabilecekleri, geleceğe ilişkin planlar yapabilecekleri alanlar sağlamalı. Sığınaklarda güvenlik/gizlilik ilkesi çok önemli olmakla birlikte, belediye ve SHÇEK’e bağlı sığınaklarda bununla ilgili karmaşa yaşanması, sığınağın dışına çıkılmasını ya da telefon kullanımını engellemek gibi yasaklar konulması kadınların güçsüzleştirilmesine neden oluyor. Sığınakların geçici kalınan yerler olduğu, sığınağın amacının kadını korumak-kollamak değil, güçlendirmek ve kendi başına bir hayat kurabilmesi için gereken destekleri sağlamak olduğu unutulmamalı. Oysa geçici kaldıkları süre içinde kadınlara bütünlüklü bir yaklaşım sunulmadığı, güçlendirmeye dönük çalışmaların yapılmadığı, hatta var olan hakları konusunda bile detaylı bilgi verilmediği gözlemleniyor.

Kadınların gerek sığınakta, gerekse karakolda karşılaştıkları olumsuz yaklaşımlarda kuşkusuz cinsiyetçi ideolojilerin kamu görevlileri aracılığıyla da taşınıyor olmasının önemli bir payı var. Kadına karşı şiddetle mücadele aynı zamanda cinsiyetçiliğe, cinsiyet eşitsizliklerine karşı da bir mücadele. Bu nedenle bir yanda kamu görevlilerinin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine farkındalıklarının yükseltilmesi, bu konuda duyarlılığı olan personel seçimi önemini koruyor. Bir yandan da cinsiyet eşitsizliğine karşı mücadelenin güçlendirilmesi için var olan bütçelerin kadından yana kullanılması, siyasetten çalışma yaşamına, eğitime kadar eşitlik yanlısı politikaların güçlendirilmesi tam da kadına karşı şiddetin tüm hızıyla sürdüğü bir ortamda çok önemli bir ihtiyaç olarak yeniden karşımıza çıkıyor.

Mor Çatı’nın deneyimi yasal hakları çerçevesinde destek verildiğinde kadınların nasıl yaşamlarını değiştirebildiklerinin, şiddet döngüsünün nasıl dışına çıkabildiklerinin örnekleri ile dolu. Bu da politik yaklaşımlarımıza duyduğumuz güveni artırıyor, kadın dayanışmasının gücünü ortaya koyuyor.

Katip Mustafa Çelebi Mah. Anadolu sok. No:23 Beyoğlu /İstanbul
Tel : 0212 292 52 31-32 /0212 244 49 81
Fax: 0212 292 52 33
E-mail: morcati@ttmail.com
<http://www.morcati.org.tr>

ISBN 978-975-96190-9-1